

Projekt EKZZ-CEEP-EFEE-ETUCE

Zwiększanie zaangażowania partnerów społecznych we wspieranie przez UE budżetów publicznych na szkolenia i edukację

Wyniki analizy na poziomie UE:

**FUNDUSZE I INSTRUMENTY FINANSOWE UE
NA RZECZ EDUKACJI I SZKOLEŃ ORAZ ROLA
PARTNERÓW SPOŁECZNYCH**

Autorzy:

Eckhard Voss, Barbara de Micheli, Katharina Schöneberg, Simone Rosini

Hamburg i Rzym, listopad 2016 r.

Spis treści

1	Wprowadzenie	4
2	Wzrost zapotrzebowania na inwestycje w edukację i szkolenia - dowody ilościowe	7
2.1	Specyfika inwestycji publicznych w kształcenie i szkolenie	7
2.2	Tendencje ilościowe w przydziale środków finansowych na inwestycje publiczne w edukację i szkolenia w ostatnich latach i skutki kryzysu	8
2.3	Inwestycje przedsiębiorstw w szkolenia pracowników	10
2.4	Prywatne inwestycje społeczne w edukację i obligacje społeczne (ang. <i>social impact bonds</i>)...	11
2.5	Wpływ niedoinwestowania kształcenia i szkoleń	13
3	Unijne instrumenty finansowania inwestycji w kształcenie i szkolenia	16
3.1	Przegląd	16
3.2	Europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne (EFSI).....	17
3.2.1	Europejski Fundusz Społeczny (EFS)	18
3.2.2	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR)	20
3.2.3	Inne EFSI (Fundusz Spójności, EFRROW, EFMR)	22
3.3	Program Erasmus+	24
3.4	Inicjatywa na rzecz zatrudnienia ludzi młodych i Gwarancje dla młodych	26
3.5	Horyzont 2020	28
3.6	Finansowanie z EaSI	30
3.7	Linie budżetowe Dialogu Społecznego	31
3.8	Inne (COSME, Programy CIP, EGF, LIFE, Program działań Unii w dziedzinie zdrowia itd.)...	32
3.9	Edukacja a Plan Inwestycyjny dla Europy	34
3.9.1	Plan inwestycyjny dla Europy i EFSI	34
3.9.2	Kredyty EBI dla sektora edukacji	37
3.10	Inicjatywy wspierające partnerstwa publiczno-privatne na rzecz inwestycji w szkolenia i edukację	38
3.10.1	Definicja partnerstwa publiczno-privatnego	38
3.10.2	Partnerstwa publiczno-privatne finansowane przez EBI	40
4	Zarządzanie, koordynacja, przejrzystość oraz zaangażowanie partnerów społecznych w polityki kształcenia i szkolenia	41
4.1	Polityka kształcenia i szkolenia na poziomie UE - krótki przegląd	41
4.2	Zaangażowanie i wpływ partnerów społecznych na zarządzanie i wdrażanie polityki unijnej w obszarze edukacji i szkoleń	42
4.2.1	Europejska polityka kształcenia i szkoleń	42
4.2.2	EFSI/EFS	43
4.2.3	Zarządzanie i podejmowanie decyzji w ramach Planu Inwestycyjnego dla Europy ...	44

5 Wnioski **45**

Załącznik 47

Tabele danych 47

1 WPROWADZENIE

Nie podważając kompetencji państw członkowskich w zakresie systemów oświaty i szkoleń, edukacja i kształcenie stanowią istotne elementy kilku strategii i inicjatyw Unii Europejskiej, takich jak Strategia Europa 2020, Gwarancja dla młodzieży, Jednolity rynek cyfrowy Europy, Europejska agenda bezpieczeństwa oraz Plan inwestycyjny dla Europy. Obserwowane w ciągu ostatnich lat w całej Europie nasilenie przemocy, nacjonalizmu, ekstremizmu i fundamentalizmu jeszcze bardziej wskazuje na potrzebę wzmocnienia wysiłków w zakresie kształcenia i szkoleń, które sprzyjają integracji społecznej, równości szans oraz budowaniu kultury wzajemnego szacunku i przestrzegania podstawowych wartości. Warto zatem położyć nacisk na edukację i szkolenia i wspierać ich rozwój, ułatwiając wszystkim dostęp do wysokiej jakości kształcenia. Pozwoli to uniknąć segmentacji społeczeństwa i rynku pracy, sprzyjając awansowi społecznemu i spójności w całej Europie.

Z treści ostatniego wydania Monitora Kształcenia i Szkolenia¹ publikowanego przez Komisję Europejską wynika, że nadal nie uporano się z wieloma poważnymi wyzwaniami, a niektóre niepokojące zjawiska wręcz się nasiliły:

- ▶ Wyniki w zakresie czytania, matematyki i nauk ścisłych jednej piątej 15-latków w UE oceniono poniżej poziomu 2 w skali OECD Pisa; niezadowolające są umiejętności czytania, pisanie i liczenia jednej piątej dorosłych, a tylko 10,7% z nich korzysta z kształcenia ustawicznego.
- ▶ Ponad 5 milionów młodych osób w UE przedwcześnie kończy naukę, a zaledwie 19 państw członkowskich osiągnęło cel Strategii Europa 2020, którym była redukcja poniżej 10% odsetka młodych przedwcześnie kończących naukę; w ostatnich latach nastąpiły na tym polu nieznaczne postępy. Należy przy tym zauważyć, że około 60% osób przedwcześnie kończących naukę to osoby zarejestrowane jako bezrobotni lub nieaktywni zawodowo. Innym alarmującym sygnałem jest odsetek uczniów urodzonych za granicą w tej grupie: zjawisko przedwczesnego opuszczania systemu kształcenia i szkolenia jest wśród nich średnio dwukrotnie wyższe niż wśród obywateli danego kraju.²
- ▶ Wyraźne postępy zaobserwowano w zakresie kształcenia wyższego. W 2014 r. 16 państw członkowskich osiągnęło cel określony w Strategii Europa 2020. Tym niemniej, zatrudnialność absolwentów stała się poważnym problemem w krajach najbardziej dotkniętych skutkami kryzysu.

Inwestycje w systemy kształcenia i szkolenia, a także ich modernizację i dostosowanie do zmieniających się potrzeb, są niezbędnym warunkiem postępu gospodarczego i społecznego. Tymczasem w ostatnich latach wiele państw członkowskich (nie tylko tych najbardziej dotkniętych kryzysem) wprowadziło cięcia wydatków na kształcenie i szkolenia w ujęciu realnym. Zgodnie z treścią Projektu wspólnego sprawozdania z 2015 r. w sprawie wdrażania strategicznych ram „ET 2020”³, jednym z pięciu głównych wyzwań, z którym należy się zmierzyć, by zapewnić

¹ Komisja Europejska 2015: Education and Training Monitor 2015. Dyrekcja Generalna ds. Edukacji i Kultury, str. 37.

² Ibid, str. 35.

³ Komisja Europejska 2015: Projekt wspólnego sprawozdania Rady i Komisji z 2015 r. w sprawie wdrażania strategicznych ram europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia (ET2020). Nowe priorytety europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia. Bruksela, 26.8.2015 COM (2015) 408 wersja ostateczna.

Europejczykom odpowiednie i wysokiej jakości kształcenie, jest uzupełnienie luki inwestycyjnej w zakresie edukacji i szkoleń:

„Sugeruje to konieczność pomagania państwom członkowskim w opracowywaniu reform, które będą efektywniej zapewniać wysokiej jakości kształcenie i szkolenie, w szerokim kontekście społecznym. Plan inwestycyjny dla Europy, Erasmus +, europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne, w tym inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych i program „Horyzont 2020”, mogą pomóc pobudzić inwestycje i wspierać priorytety polityki ET 2020, zapewniając ścisłe powiązania z innymi obszarami polityki.”

Wspólny projekt EKZZ, CEEP, EFEE i ETUCE dotyczy bardzo istotnej kwestii polityki UE, koncentrując się na inwestycjach publicznych w edukację i szkolenia z wykorzystaniem funduszy UE. Niniejsze badanie odnosi się do kluczowego elementu paradygmatu inwestycji społecznych w UE, który został zidentyfikowany przez władze publiczne, grupy reprezentujące interesy przedsiębiorstw, pracodawców oraz organizacje związkowe jako obszar wymagający niezwłocznego podjęcia odpowiednich działań. O tym, jak pilna jest to potrzeba, świadczą inicjatywy promujące ideę prywatnych inwestycji w szkolenia i edukację poprzez uruchomienie „Planu Inwestycyjnego dla Europy” Komisji Europejskiej.⁴

Projekt europejskich partnerów społecznych powstał w oparciu o ich bogatą wiedzę i rozległe doświadczenie w tworzeniu polityk kształcenia i szkolenia na poziomie UE. Wiele ocen wykazuje, że aktywne zaangażowanie partnerów społecznych w ramach funduszy strukturalnych, a także udział w programach edukacyjnych i szkoleniowych, powinno być traktowane jako istotny element zapewniający skuteczność i adekwatność realizowanych działań. Jednocześnie istnieją dowody na ogólną „ambiwalencję” oraz sprzeczności pomiędzy politykami społeczno-gospodarczymi i reformami z jednej strony, a politykami UE wspierającymi inwestycje oraz spójnym, strategicznym ukierunkowaniem polityki kształcenia i szkolenia z drugiej strony.⁵

Innym czynnikiem, na którym opiera się niniejsze opracowanie, jest zaangażowanie partnerów społecznych w polityki dotyczące oświaty i szkoleń oraz podejmowanie decyzji inwestycyjnych na poziomie europejskim i krajowym. Istnieją znaczne luki informacyjne w obszarze zaangażowania partnerów społecznych w proces tworzenia polityki i podejmowanie decyzji, w tym w zakresie decyzji dotyczących inwestycji w edukację i szkolenia. Istnieją także dowody na to, że treść polityk i wytycznych nie zawsze przekłada się na praktykę. Komisja Europejska regularnie podkreśla na przykład silną korelację pomiędzy systemami kształcenia i szkolenia zawodowego „światowej klasy” a umiejętnością dostosowania się do obecnych i przyszłych potrzeb, zdolnością radzenia sobie z niedopasowaniem kwalifikacji z jednej strony, a wyższą stopą zatrudnienia młodych ludzi z drugiej strony. Pod względem zaangażowania partnerów społecznych⁶, sytuację w większości krajów członkowskich UE uznano⁷ za niezadowolającą. Podobne oceny można przeprowadzić w odniesieniu do zarządzania na poziomie krajowym funduszami strukturalnymi UE oraz

⁴ Komisja Europejska 2014: Plan inwestycyjny dla Europy. Bruksela, 26 listopada 2014 r., COM (2014) 903 wersja ostateczna; Komisja Europejska 2016: Plan Inwestycyjny. Juncker, Jean-Claude (2014): Nowy początek dla Europy: Mój program na rzecz zatrudnienia, wzrostu, sprawiedliwości oraz zmian demokratycznych. Wytyczne polityczne na następną kadencję Komisji Europejskiej, Strasburg, 15 lipca 2014 r.

⁵ Agostini, Chiara/Natali, David 2015: The EU’s ambivalent involvement in education and training policies. In: Natali, David/Vanhercke, Bart (red.): Social policy in the European Union: state of play, ETUI Brussels, str. 153-182.

⁶ Komisja Europejska 2012: Komunikat „Nowe podejście do edukacji – Inwestowanie w umiejętności na rzecz lepszych efektów społeczno-gospodarczych, Strasbourg, 20.11.2012 COM(2012) 669 wersja ostateczna.

⁷ ETUI 2010: The European Social Fund 2007-2013. A handbook for trade unions. 2nd Edition, ETUI, Brussels.

zaangażowania partnerów społecznych w programowanie, planowanie, wdrażanie, monitorowanie i ocenę.

Ogólnym celem niniejszego opracowania jest nakreślenie możliwości finansowania i inwestycji w kształcenie i szkolenia na poziomie europejskim, krajowym i regionalnym, a także opisanie roli partnerów społecznych w procesie decyzyjnym i wykorzystaniu funduszy.

Cel ten zostanie zrealizowany w oparciu o dwa badania: pierwsze dotyczy poziomu UE i koncentruje się na aktualnym stanie finansowania i inwestycji unijnych przeznaczonych na szkolenia i edukację, wraz z analizą roli partnerów społecznych w podejmowaniu decyzji i wdrażaniu funduszy UE. W oparciu o wyniki tej analizy, obejmującej inwentaryzację i mapowanie na poziomie UE, przeprowadzone zostanie drugie badanie, które zaplanowano na koniec 2016 r. i pierwszą połowę 2017 r. Będzie to analiza na poziomie krajowym, dotycząca wykorzystania możliwości związanych z dostępem do funduszy unijnych i inwestycjami na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym w 15 państwach członkowskich UE.

Wyniki obu badań powinny stać się źródłem cennych informacji i ułatwiać wymianę pomiędzy zainteresowanymi stronami na poziomie europejskim i krajowym, a także opracowanie zaleceń politycznych przez europejskich partnerów społecznych w ramach dwóch konferencji: pierwszej dotyczącej zaangażowania na poziomie UE i drugiej, której tematem będzie rola partnerów społecznych w podejmowaniu decyzji i wykorzystaniu funduszy UE na poziomie krajowym.

Niniejszy raport podsumowuje najważniejsze wyniki analizy przeprowadzonej w UE. Został oparty głównie na analizie dostępnych informacji, podsumowującej dowody zgromadzone w ramach poprzednich badań, treści dokumentów urzędowych i innych publikacji, a także na informacjach zgromadzonych podczas wywiadów z kluczowymi podmiotami i instytucjami działającymi na szczeblu UE (kilkoma dyrekcjami generalnymi Komisji Europejskiej, instytucjami finansowymi, przedstawicielami partnerów społecznych w obszarze kształcenia i szkolenia).

Raport składa się z czterech głównych części, które odzwierciedlają kluczowe pytania badawcze. W Rozdziale II przedstawiono przegląd aktualnego stanu publicznych i prywatnych inwestycji w edukację i szkolenia, koncentrując się w szczególności na lukach i potrzebach inwestycyjnych. W Rozdziale III, stanowiącym część główną niniejszego raportu, podsumowano wyniki procesu mapowania (odwzorowania) głównych instrumentów finansowych i programów UE, które można wykorzystać na potrzeby inwestycji w edukację i szkolenia. Analiza obejmuje także informacje na temat doświadczeń europejskich partnerów społecznych w bezpośrednim wykorzystaniu dostępnych funduszy i ich udziału w procesach decyzyjnych i zarządzaniu poszczególnymi instrumentami i programami finansowania. W Rozdziale IV przedstawiono przegląd zarządzania w obszarze polityk kształcenia i szkolenia na poziomie UE, w tym najnowsze zmiany oraz obawy wyrażane przez partnerów społecznych. W końcowym Rozdziale V podsumowano główne wyniki analizy i przedstawiono istotne z punktu widzenia autorów wnioski.

2 WZROST ZAPOTRZEBOWANIA NA INWESTYCJE W EDUKACJĘ I SZKOLENIA - DOWODY ILOŚCIOWE

2.1 Specyfika inwestycji publicznych w kształcenie i szkolenie

Inwestycje publiczne uważa się za wydatki, które w perspektywie długoterminowej sprzyjają wzrostowi. Wyniki niedawno przeprowadzonego badania, w którym zmierzono wpływ inwestycji publicznych na mnożniki fiskalne (stosunek wpływu działań podejmowanych przez rząd na zmiany PKB; wartość mnożnika fiskalnego przekraczająca 1 oznacza dodatni zwrot z inwestycji) wskazują, że wartość mnożnika fiskalnego w przypadku inwestycji publicznych jest dość wysoka i wynosi między 1,3 a 1,8.⁸ Oznacza to, że 1 euro wydane przez sektor finansów publicznych na inwestycje publiczne zwiększa produkt krajowy brutto (PKB) średnio o 30-80 centów. Wyniki niedawno przeprowadzonego badania, w którym analizie poddano 15 krajów UE, wskazują również na pozytywny wpływ zwiększania inwestycji publicznych na długofalowy wzrost gospodarczy.⁹ Co więcej, Europejski Bank Centralny udowodnił, że inwestycje publiczne mają pozytywny wpływ na wzrost gospodarczy. Szacuje się, że podniesienie o 1% udziału inwestycji publicznych w PKB zwiększyłoby w dłuższej perspektywie tempo wzrostu o 1,6%.¹⁰

Pośród czynników sprzyjającego wzrostowi, coraz częściej wymienianych przez Komisję Europejską¹¹ i pojawiających się w literaturze przedmiotu znalazły się inwestycje w infrastrukturę publiczną (wynikające ze zwiększenia zasobów kapitałowych w gospodarce), edukację i szkolenia (w związku ze zwiększeniem kapitału ludzkiego i umiejętności), badania i rozwój (rozwój technologiczny i innowacje) oraz opiekę zdrowotną (mające pozytywny wpływ zarówno na zasoby, jak i wydajność siły roboczej).

Biorąc pod uwagę sposób, w jaki zwiększają poziom kapitału ludzkiego, inwestycje publiczne w edukację i szkolenia są postrzegane jako główne źródło długofalowego wzrostu gospodarczego. Jak wskazują dowody empiryczne¹², inwestycje publiczne w edukację mają pozytywny wpływ na produktywność i rozwój, szczególnie w krajach o wysokich dochodach. Inwestycje w edukację mogą również sprzyjać wzrostowi gospodarczemu, pozytywnie wpływając na rozwój społeczny i niwelując nierówności.¹³ Wykształcona siła robocza jest bardziej mobilna i elastyczna, wykazuje większą łatwość uczenia się i zdobywania umiejętności, a także korzystania z szerszego zakresu (nowych) technologii i specjalistycznego sprzętu. To z kolei umożliwia pracodawcom modernizację miejsc pracy i dostosowanie się do presji konkurencyjnej oraz zmian popytu wśród konsumentów. W przypadku wysoko rozwiniętych gospodarek, im bardziej wykształcone społeczeństwo, tym

⁸ Horn, Gustav A.; Gechert, Sebastian; Rietzler, Katja; Schmid, Kai D. 2014: Streitfall Fiskalpolitik: Eine empirische Auswertung zur Höhe des Multiplikators, IMK Report, No. 92.

⁹ Hakhu, A.B.; Piergallini, A.; Scaramozzino, P. 2014: Public Capital Expenditure and Debt Dynamics: Evidence from the European Union. Centre for Financial & Management Studies | SOAS | University of London

¹⁰ Europejski Bank Centralny 2003: Public finances and long-term growth in Europe. Evidence from panel data. Working Paper No. 246. Patrz również: Abiad, A.; Furcer, D.; Topalova, P. 2015: The Macroeconomic Effects of Public Investment: Evidence from Advanced Economies. IMF Working Paper 16/95. Washington D.C.

¹¹ Komisja Europejska 2012: The Quality of Public Expenditures in the EU. EUROPEAN ECONOMY. Occasional Papers 125.

¹² Barbiero, Omar / Cournède, Boris 2013: New econometric estimates of long-term growth effects of different areas of public spending, OECD Economics Department, Working Paper no. 1100.

¹³ Szczepanski, Marcin 2016: Public investment to support long-term economic growth in the EU. European Parliament Research Service. Briefing July 2016.

korzystniejszy wpływ na wzrost gospodarczy wywiera zwiększenie inwestycji publicznych w edukację.

2.2 Tendencje ilościowe w przydziale środków finansowych na inwestycje publiczne w edukację i szkolenia w ostatnich latach i skutki kryzysu

W przeprowadzonym niedawnym badaniu, Europejski Bank Inwestycyjny oszacował, że dogonienie Stanów Zjednoczonych, Korei Południowej i Singapuru pod względem konkurencyjności będzie kosztować UE 600 mld euro rocznie w okresie do 2020 r. W obszarze oświaty, zrównanie europejskiego poziomu finansowania z amerykańskim wymagałoby dodatkowych nakładów rzędu 100 mld euro rocznie, a są to bardzo ostrożne szacunki. Ze względu na ogromne zaległości w zakresie konserwacji obiektów, około 10 mld euro musiałyby zostać zainwestowane w infrastrukturę edukacyjną, w tym modernizację sprzętu i dostosowanie go do nowoczesnych standardów technologii informacyjno-komunikacyjnych na potrzeby nauczania.¹⁴

Od początku kryzysu, inwestycje publiczne w UE zmniejszono, zwłaszcza w krajach, w których realizowane są programy konsolidacji budżetowej. Choć wielu ekonomistów i liczne zainteresowane strony postrzegają to jako główną barierę hamującą ożywienie gospodarcze i rozwój rynku pracy, postanowienia Paktu Stabilności i Wzrostu są źródłem silnej presji na wydatki publiczne, w związku z czym wiele państw członkowskich UE ma ograniczone możliwości działania w obszarze swojej polityki budżetowej.

Pomimo uznania kształcenia i szkolenia za kluczowy priorytet, w wielu krajach UE wprowadzono w ostatnich latach cięcia w budżetach na edukację, co obrazuje poniższa tabela (szczegółowe informacje: patrz tabela A.1 w załączniku). Jest to widoczne w państwach członkowskich objętych programami konsolidacji budżetowej (czyli na Cyprze, w Irlandii i Portugalii).¹⁵

Tabela 1 stanowi podsumowanie treści Monitora Kształcenia i Szkolenia Komisji Europejskiej z 2015 r., a sytuacja w zakresie ogólnych inwestycji w edukację w niektórych krajach jest bardziej skomplikowana, niż wynika z przedstawionych danych. Aby prawidłowo zinterpretować dane dotyczące publicznych inwestycji w edukację i szkolenia, należy zauważyć, że chodzi o względny odsetek zainwestowanego PKB, co biorąc pod uwagę spadek lub stagnację PKB wielu krajów w ciągu ostatnich pięciu lat oznacza, że realne wydatki na edukację zredukowano jeszcze bardziej. Informacja ta jest o tyle istotna, że na liście znajdują się państwa członkowskie (m.in. Grecja czy Bułgaria), w których inwestycje publiczne w edukację i szkolenia mierzone odsetkiem PKB wzrosły. Interpretując dane trzeba jednak wziąć pod uwagę, że np. w Grecji nastąpił znaczny spadek wzrostu PKB w okresie 2010-2013, na poziomie od -9,1% (2011) do -3,2% (2013).

¹⁴ Europejski Bank Inwestycyjny 2016: Restoring EU competitiveness. 2016 updated version.

¹⁵ Milouf, Maria 2014: Crisis hit countries cut down public spending on education. <http://europeansting.com/2014/04/09/crisis-hit-countries-cut-down-public-spending-on-education/>. Patrz również Komisja Europejska/EACEA/Eurydice 2013: Funding of Education in Europe 2000-2012. The Impact of the Economic Crisis. Eurydice Report. Luksemburg.

Tabela 1: Tendencje w zakresie inwestycji w edukację i szkolenia, % PKB, 2010 - 2014

Tendencja	Kraje
Ogólnie wzrostowa	Belgia, Bułgaria, Grecja*
Ogólnie stabilna	Dania*, Luksemburg, Malta, Szwecja
Ogólnie spadkowa	Austria, Cypr, Dania, Estonia, Niemcy, Irlandia, Hiszpania, Francja, Włochy, Cypr, Łotwa, Litwa, Holandia, Austria, Polska, Portugalia, Rumunia, Słowenia, Słowacja, Finlandia, Wielka Brytania
Największy spadek (w punktach procentowych)	Wielka Brytania (-1,4), Portugalia (-1.4), Cypr (-1,0), Estonia (-1,0), Litwa (-1,0)

Źródło: Komisja Europejska 2015: *Monitor edukacji i szkoleń 2015*. * W przypadku Grecji, patrz wyjaśnienie w tekście powyżej. Przedstawiciel samorządów lokalnych Danii poinformował we wrześniu 2016 r. o trzyprocentowej redukcji wydatków publicznych na edukację i szkolenia.

Choć wydatki sektora finansów publicznych na edukację jako odsetek PKB w 2014 r. znacznie różniły się w poszczególnych krajach (między 3% w Rumunii i 6,6% w Szwecji), dane wskazują, że w 20 spośród 28 państw członkowskich UE inwestycje w edukację i szkolenia wyrażone jako procent PKB były w 2014 r. niższe niż w 2010 r.

Szczególnie niepokojąca jest redukcja nakładów w krajach najbardziej dotkniętych kryzysem w 2008 r. i w 2010 r., takich jak Grecja, Cypr, Irlandia, Portugalia czy Hiszpania, a także Włochy, Słowenia, Węgry i Rumunia.

Wyzwania gospodarcze i związane z rynkiem pracy uwidaczniają się nie tylko w krajach, które najbardziej ucierpiały w wyniku kryzysu gospodarczego i finansowego. Wiele państw członkowskich staje w obliczu konieczności przeprowadzenia reform i dostosowania swoich systemów kształcenia i szkolenia do ograniczonych zasobów finansowych i możliwości.¹⁶

Wydatki publiczne na edukację w całej Unii Europejskiej zaczęły spadać w ujęciu realnym w 2011 r. Trzeci kolejny spadek nastąpił w 2014 r., a wydatki publiczne na edukację mierzone odsetkiem PKB zmniejszyły się z 5,3% (2010 r.) do 4,9%. Według danych Eurostatu, w całej UE odsetek wydatków na edukację jako procent wszystkich inwestycji publicznych spadł z 10,6% w 2010 r. do 10,3% w 2014 r. Wzrost zaobserwowano w 12 państwach członkowskich (Belgia, Czechy, Niemcy, Irlandia, Chorwacja, Łotwa, Litwa, Luksemburg, Malta, Austria, Polska i Słowacja), natomiast spadek w pozostałych 16 państwach członkowskich (Dania, Szwecja, Finlandia, Francja, Holandia, Wielka Brytania, Hiszpania, Portugalia, Włochy, Grecja, Cypr, Węgry, Słowenia, Rumunia, Bułgaria, Estonia).

Jak podkreślono w Monitorze kształcenia i szkolenia Komisji Europejskiej z 2015 r., w ocenie zmian w zakresie inwestycji w edukację należy uwzględnić dwa ważne aspekty, które mogą mieć wpływ na spadek inwestycji: *po pierwsze* wzrost efektywności, *a po drugie* zmiany demograficzne:

- ▶ W ciągu ostatnich kilku lat, państwa członkowskie UE „przeprowadzały reorganizację i wprowadzały zmiany w wykorzystaniu zasobów systemowych na potrzeby edukacji, a także

¹⁶ Tę paradoksalną sytuację opisano w wydanym niedawno wspólnym oświadczeniu CEEP i EFEE jako wymóg „robienia więcej za mniej”. Patrz: CEEP / EFEE 2014: „Matching education with the needs of the public services of the future”, CEEP – EFEE.

w sposobach inwestowania w swoje instytucje edukacyjne oraz uczniów i studentów, w celu poprawy jakości edukacji i podniesienia poziomu osiągnięć."¹⁷

- ▶ Cięcia inwestycji w niektórych państwach członkowskich odzwierciedlają próby zwiększenia efektywności tego sektora, tj. zapewnienia podobnych rezultatów z wykorzystaniem mniejszych zasobów. Wzrost wydajności trudno zmierzyć, ponieważ wymagałoby to przyjęcia pewnych ram koncepcyjnych, uwzględniających także wyniki kształcenia.
- ▶ Zmiany nakładów na edukację mogą również odzwierciedlać (lub prognozować) zmiany demograficzne, ponieważ spadek liczby ludności w wieku szkolnym oznacza mniejsze zapotrzebowanie na zasoby. Dane wskazują jednak¹⁸, że korelacja pomiędzy poziomem wydatków a zmianami liczebności populacji w wieku szkolnym jest bardzo słaby. Niezależnie od tego, czy liczba ludności w wieku szkolnym spada lub przewiduje się taką tendencję, kraje można podzielić na te, w których przeprowadza się cięcia i te, w których następuje wzrost inwestycji.

Trudne sytuacje mogą pojawić się w tych państwach członkowskich, w których liczba dzieci w wieku szkolnym, zarówno obecnie, jak i w przewidywanej przyszłości wzrośnie, i w których przeprowadzono cięcia wydatków na funkcjonowanie przedszkoli, szkół podstawowych i średnich w okresie 2010-2014. Do tej grupy krajów należą Słowenia, Włochy, Irlandia, Hiszpania i Wielka Brytania.

2.3 Inwestycje przedsiębiorstw w szkolenia pracowników

Kryzys gospodarczy i finansowy negatywnie odbił się na ilości środków finansowych przeznaczanych przez przedsiębiorstwa na szkolenia dla pracowników. Wiele badań wskazuje na cięcia w budżetach szkoleniowych w 2009 r., na przykład inwestycje w kształcenie pracowników w przedsiębiorstwach hiszpańskich zmniejszyły się o 16%.¹⁹

W 2012 r. sytuacja diametralnie się nie zmieniła. Ponad 80% firm w Europie dokonało cięć lub zamroziło swoje wydatki na kształcenie i szkolenia pracowników w ciągu ostatniego roku (według badań przeprowadzonych przez Federację Przedsiębiorstw w Belgii (FEB) na potrzeby European Business Summit 2012).²⁰ W zależności od tempa spowolnienia gospodarczego, zaobserwowano także różnice w zakresie cięć środków przeznaczonych na szkolenia, które były większe np. we Włoszech i Hiszpanii niż w Niemczech.²¹

¹⁷ OECD 2015: Education Policy Outlook 2015: Making Reforms Happen, OECD Publishing, str. 115-117.

¹⁸ Komisja Europejska: 2015 Education and Training Monitor, str. 26.

¹⁹ Eurofound 2011: Preparing for the upswing: training and qualification during the crisis. <http://www.eurofound.europa.eu/observatories/eurwork/comparative-information/preparing-for-the-upswing-training-and-qualification-during-the-crisis>.

²⁰ Accenture, News release, Majority of European Employers Cut Skills and Training Investment Despite Skills Shortages, Finds Accenture and FEB Survey, 25 kwietnia 2012 r., <https://newsroom.accenture.com/subjects/management-consulting/majority-of-european-employers-cut-skills-and-training-investment-despite-skills-shortages-finds-accenture-and-feb-survey.htm>.

²¹ Accenture 2012: Turning the Tide- How Europe Can Rebuild Skills and Generate Growth, https://www.accenture.com/t20150523T052745__w__/us-en/_acnmedia/Accenture/Conversion-Assets/DotCom/Documents/Global/PDF/Strategy_4/Accenture-Turning-the-Tide-How-Europe-can-Rebuild-Skills-and-Generate-Growth.pdf.

W 2010 r. średnie wydatki przedsiębiorstw w UE-28 na ustawiczne kształcenie zawodowe oszacowano na PPS 511 (według parytetu siły nabywczej²²) na jednego pracownika w porównaniu z PPS 454 w 2005 r. (wzrost o 12,6%) (zgodnie z najnowszymi danymi Eurostatu²³). Jak pokazano w Tabeli A.2 w załączniku, obserwuje się znaczne różnice nie tylko w wydatkach przedsiębiorstw na ustawiczne kształcenie zawodowe (w 2010 r. między PPS 92 w Bułgarii a PPS 1084 w Belgii), ale także w ogólnych tendencjach od 2005 r. Wydatki na szkolenia w przeliczeniu na pracownika spadły o ponad jedną trzecią w Danii, a w Czechach i Wielkiej Brytanii o ponad 20%. Odwrotną tendencję odnotowano w krajach takich jak Austria, Holandia czy Niemcy, gdzie przedsiębiorstwa zwiększyły inwestycje w ustawiczne kształcenie zawodowe pracowników o ponad 20%, a w Belgii nawet o blisko 60%. Jeszcze większy wzrost wydatków na pracownika zaobserwowano w Hiszpanii, Grecji, na Cyprze, w Rumunii i Portugalii. Należy to jednak interpretować jako konsekwencję drastycznego wzrostu bezrobocia i zmniejszenia siły roboczej w okresie od 2005 r.

2.4 Prywatne inwestycje społeczne w edukację i obligacje społeczne

W świetle skutków społecznych kryzysu gospodarczego 2008 r. i cięć wydatków publicznych wskutek przyjęcia reguł stabilności budżetowej, Komisja Europejska zintensyfikowała poszukiwania nowych źródeł finansowania inwestycji społecznych, w tym inwestycji w edukację i szkolenia. W swoim komunikacie zatytułowanym „*Inwestycje społeczne na rzecz wzrostu i spójności*” COM (2013) 83, zwróciła uwagę m.in. na wczesną edukację dzieci, szkolenia, kształcenie, przekwalifikowanie zawodowe i kształcenie ustawiczne.

Wraz z zaleceniem Komisji zatytułowanym „*Inwestowanie w dzieci. Przerwanie cyklu marginalizacji*” oraz szeregiem dokumentów roboczych służb Komisji, komunikat stał się przyczynkiem do „Pakietu dotyczącego inwestycji społecznych”. Komisja uważa, że państwa członkowskie powinny przyjąć innowacyjne podejście do finansowania, obejmujące zaangażowanie sektora prywatnego i wykorzystanie inżynierii finansowej.

W komunikacie podkreślono w szczególności rolę następujących działań na rzecz stymulowania inwestycji społecznych:

- ▶ Wspieranie dostępu przedsiębiorstw społecznych do finansowania poprzez europejskie fundusze na rzecz przedsiębiorczości społecznej²⁴;
- ▶ Zbadanie możliwości wykorzystania nowych instrumentów finansowych, na przykład Gwarancji EaSI Europejskiego Funduszu Inwestycyjnego²⁵;
- ▶ Ułatwienie wymiany doświadczeń w zakresie obligacji społecznych pomiędzy państwami członkowskimi²⁶.

²² Standard siły nabywczej, w skrócie PPS, jest sztuczną jednostką walutową i terminem technicznym używanym przez Eurostat. Teoretycznie, za jeden PPS można kupić tę samą ilość dóbr i usług w danym kraju. Różnice cen pomiędzy państwami oznaczają jednak, że różne ilości krajowych jednostek walutowych są potrzebne do zakupu tych samych towarów i usług w zależności od kraju. PPS uzyskiwane jest przez podzielenie każdego agregatu gospodarczego kraju w walucie krajowej przez jego odpowiednik w parytetach siły nabywczej.

²³ Eurostat, Cost of CVT courses per employee (all enterprises), by type of cost and size class [trng_cvts62]. Dostęp: październik 2016 r.

²⁴ http://ec.europa.eu/finance/investment/social_investment_funds/index_en.htm

²⁵ http://www.eif.org/what_we_do/microfinance/easi/index.htm

Komisja Europejska jest aktywnie zaangażowana w promowanie i finansowe wspieranie inwestycji w ramach obligacji społecznych, a także opracowywanie odpowiednich instrumentów finansowych. Przykładem jest uruchomienie w 2013 r. „Social Impact Accelerator” (SIA) przez Europejski Fundusz Inwestycyjny (EFI), z udziałem inwestorów z sektora prywatnego; jest to pierwsze partnerstwo na szczeblu europejskim wspierające inwestycje, które mają przynieść pozytywne skutki społeczne.

SIA przekazała także do tej pory finansowanie kapitałowe kilku krajowym funduszom oddziaływania społecznego. W poniższej tabeli przedstawiono przykłady projektów edukacyjnych i szkoleniowych finansowanych z funduszy inwestycji społecznych.

Tabela 2: Przykłady projektów edukacyjnych lub szkoleniowych finansowanych przez społeczne fundusze inwestycyjne korzystające ze środków prywatnych

Społeczny fundusz inwestycyjny	Kraj	Sfinansowane projekty z sektora edukacji i szkoleń
BonVenture	Niemcy	<ul style="list-style-type: none"> – Rock your Life!: program coachingu dla uczniów szkół średnich – Mobiles Lernen Deutschland: usługi udostępniania notebooków/tabletów w szkołach (na zasadach leasingu) – Bettermarks: interaktywny system nauki matematyki online – Flachsland Zukunftschulen: innowacyjne połączenie edukacji przedszkolnej z podstawową – Chancenwerk: program mentoringu dla uczniów
Citizen Capital	Francja	– OpenClassrooms: internetowa platforma edukacyjna
Impact Partenaires	Francja	– Webforce3: sieć szkół oferujących przyspieszone szkolenie w obszarze zawodów internetowych
Impact Ventures UK	Wielka Brytania	<ul style="list-style-type: none"> – Learning possibilities: platforma e-uczenia się w chmurze – K10 Apprenticeships Limited: organizacja praktyk zawodowych w branży budowlanej i w innych sektorach
Social Venture Fund	Niemcy	– Third Space Learning: Internetowy program do nauki matematyki

Źródła: Strony internetowe funduszy (www.bonventure.de, www.citizencapital.fr, www.impact.fr, <http://www.impactventuresuk.com>, <http://www.socialventurefund.com>)

Za pośrednictwem programu EaSI, Komisja Europejska zapewnia również wsparcie finansowe inicjatywom związanym z obligacjami społecznymi, takim jak "European Venture Philanthropic Association" (EVPA), której celem jest rozpropagowanie idei inwestycji społecznych i filantropijnych inwestycji typu venture w Europie, łączących finansowanie innowacji społecznych ze zwrotem z inwestycji.

²⁶ Obligacje społeczne (ang. Social Impact Bonds) są formą partnerstwa publiczno-prywatnego i służą wykorzystaniu środków prywatnych do realizacji programów społecznych. Obligacje społeczne są umowami, na podstawie których ryzyko inwestycji zostaje przeniesione z sektora publicznego na prywatny. Jeżeli zdefiniowane dla danego projektu wskaźniki wydajności zostaną osiągnięte lub przekroczone, inwestorom zwraca się zainwestowane środki wraz z odsetkami. Patrz: Komisja Europejska 2013: Inwestycje społeczne na rzecz wzrostu i spójności, w tym wdrażanie Europejskiego Funduszu Społecznego na lata 2014–2020, KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY, EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU REGIONÓW, COM(2013) 83 wersja ostateczna, 20.02.2013, Bruksela.

Chociaż Komisja Europejska, podobnie jak OECD²⁷, podkreśla wartość dodaną obligacji społecznych i inwestycji oraz ich rolę w zapewnianiu dodatkowych środków, pozwalających zaspokoić nowe potrzeby i sprzyjających innowacyjności, krytycy wymieniają związane z nimi zagrożenia, m.in. selektywne podejście (tj. koncentrowanie się na projektach, które przyniosą oczekiwany zwrot z inwestycji) oraz ryzyko, że prywatne inwestycje w projekty społeczne nie tylko zapewnią dodatkowe finansowanie, ale zastępują inwestycje publiczne.²⁸

Przykład: obligacje społeczne (SIB) w sektorze edukacji w Portugalii²⁹

W 2015 r. w Portugalii rozpoczęto realizację działań związanych z pierwszą obligacją społeczną, o łącznej wartości inwestycji 120 tys. euro. Fundusze przekazała Fundacja Calouste Gulbenkian. Program „Code Academy Jr”, finansowany przez SIB, polega na organizacji kursów programowania dla uczniów szkół podstawowych. Chodzi o rozwijanie umiejętności rozwiązywania problemów i poprawy wyników w zakresie podstawowych przedmiotów szkolnych, tj. języka portugalskiego i matematyki. W programie uczestniczy 65 uczniów z trzech szkół podstawowych w Lizbonie.

Celem programu była 10-procentowa poprawa umiejętności rozwiązywania problemów przez uczniów oraz ich wyników w nauce w zakresie podstawowych przedmiotów szkolnych, w porównaniu z wynikami grupy kontrolnej. Jeżeli cel ten zostanie osiągnięty, urząd miasta Lizbony zwróci Fundacji Calouste Gulbenkian pierwotnie zainwestowaną kwotę. W przypadku osiągnięcia wyniku poniżej 10%, zwrot środków nastąpi w formie płatności częściowych.

Według EVPA („European Venture Philanthropic Association”) Portugalia dołączyła dzięki temu programowi do grupy państw Europy kontynentalnej, w których testowane są SIB, takich jak Belgia, Holandia i Niemcy.

Chociaż w ostatnich latach znaczenie inwestycji społecznych wzrosło globalnie, a nie tylko w UE, rozmiary tego rynku wciąż pozostają ograniczone.³⁰ Jeśli chodzi o inwestycje w edukację, nacisk kładzie się głównie na stosunkowo niewielkie inwestycje w infrastrukturę szkolną. Finansowanie w postaci prywatnych dotacji lub grantów i prywatne inwestycje społeczne stanowiły według badań przeprowadzonych w 2013 r. mniej niż 1%.³¹

2.5 Wpływ niedoinwestowania kształcenia i szkoleń

Wpływ kryzysu na budżety publiczne na oświatę, kształcenie związane z zasobami ludzkimi, na infrastrukturę i programy edukacyjne oraz systemy wsparcia dla uczniów i ich rodzin zostały przeanalizowane w obszernym raporcie opublikowanym w 2013 r. przez Agencję Wykonawczą do spraw Edukacji, Kultury i Sektora Audiowizualnego (EACEA, Eurydice and Policy Support).³²

Oprócz wpływu kryzysu na inwestycje w oświatę, badania ujawniły szereg innych konsekwencji:

- ▶ Od 2010 r. w wielu krajach obserwuje się spadek liczby nauczycieli, wynikający nie tylko z mniejszej liczby uczniów i studentów, ale także z redukcji finansowania ze środków publicznych.

²⁷ OECD 2016: Social impact bonds: State of play & lessons learnt, OECD Working Paper

²⁸ EPSU 2013: EPSU WORKING DOCUMENT “SOCIAL INVESTMENT PACKAGE”, 4 kwietnia 2013 r., <http://www.epsu.org/sites/default/files/article/files/EPSU-Working-Document-Social-Investment-Package-04-04-13.pdf>.

²⁹ Source: EVPA. <http://evpa.eu.com/news/first-social-impact-bond-launches-in-portugal/>

³⁰ Wilson, K. E. 2014: New Investment Approaches for Addressing Social and Economic Challenges, OECD Science, Technology and Industry Policy Papers, No. 15, OECD Publishing.

³¹ D. Capital Partners 2013: Impact Investing in Education: An Overview of the Current Landscape, 2013, No.59.

³² Komisja Europejska 2013: Funding of Education in Europe 2000-2012: The Impact of the Economic Crisis. Eurydice Report.

- ▶ Wpływ na wynagrodzenia był jeszcze wyraźniejszy: wśród najczęściej stosowanych mechanizmów redukcji wydatków na edukację znalazły się cięcia i zamrażanie płac. Należy przy tym zauważyć, że od czasu opublikowania wyników badania przeprowadzonego przez EACEA, kilka państw członkowskich zrezygnowało z praktyki zamrażania płac.
- ▶ W zakresie infrastruktury edukacyjnej, w większości państw członkowskich przypadki zamykania przedszkoli i szkół były konsekwencją zmian demograficznych, chociaż w kilku krajach to kryzys finansowy i gospodarczy wskazywano jako główny powód łączenia i zamykania szkół.
- ▶ W jednej czwartej krajów zrezygnowano lub odłożono w czasie remonty i prace konserwacyjne w placówkach edukacyjnych (zarówno w szkołach, jak i na uczelniach wyższych).
- ▶ Chociaż w większości krajów zwiększono inwestycje w wyposażenie komputerowe, kilka państw członkowskich zgłosiło, że finansowanie zasobów informatycznych oraz konkretnych programów wsparcia edukacyjnego ograniczono w związku z cięciami wydatków na edukację.
- ▶ W przeciwieństwie do okresu sprzed kryzysu, kiedy inwestycje w pomoc finansową dla uczniów i studentów wzrastały w ogólnym ujęciu, od 2010 r. tendencja ta uległa odwróceniu. Ograniczenia zastosowano na przykład w odniesieniu do zasiłków rodzinnych (poprzez uzależnienie wysokości dodatku rodzinnego od dochodu gospodarstwa domowego) i subsydiowania posiłków.

Oprócz bezpośrednich skutków kryzysu, polityki budżetowe powstałe w kontekście programów reform strukturalnych i wprowadzone w ramach paktu stabilności i wzrostu lub zaleceń dla poszczególnych krajów (w kontekście Semestru europejskiego) miały znaczący wpływ na politykę edukacji i szkoleń. ETUCE przeanalizował niedawno zalecenia dla poszczególnych krajów dotyczące edukacji w kontekście Semestru europejskiego 2016-2017.³³ Z przeprowadzonej analizy wynika, że kilkanaście państw członkowskich otrzymało zalecenia bezpośrednio dotyczące edukacji, kilkanaście w zakresie umiejętności i uczenia się przez całe życie, a dziewięć państw członkowskich w obszarze badań i innowacji.

Istnieje pięć typów zaleceń: Pierwsze koncentrują się na poprawie jakości i „efektów kształcenia” oraz osiągnięć (w szczególności wśród dzieci wywodzących się ze środowisk zmarginalizowanych). Drugi zestaw zaleceń dotyczy przeciwdziałania niedopasowaniu i niedoborom umiejętności, ze szczególnym uwzględnieniem systemów kształcenia zawodowego, praktyk zawodowych, uczenia się przez całe życie i kształcenia dorosłych. Trzecią grupę stanowią zalecenia mające na celu lepsze dopasowanie programów kształcenia do potrzeb rynku pracy. Co więcej, niektóre kraje otrzymały zalecenia wskazujące na konieczność podniesienia atrakcyjności i jakości nauczania.

Istnieją również dwa zestawy zaleceń, które dotyczą bezpośrednio kwestii inwestycyjnych, co wskazano w poniższej tabeli. W tym obszarze, Komisja Europejska zwraca się do państw członkowskich o wspieranie inwestycji w kapitał ludzki, podniesienie „jakości wydatków” oraz zwiększenie udziału inwestycji prywatnych w szkolnictwo wyższe.

Tabela 3: Semestr europejski – zalecenia dla poszczególnych krajów w zakresie edukacji w 2016 r.

Zalecenia dla poszczególnych krajów w zakresie edukacji i szkoleń	Kraje
---	-------

³³ ETUCE 2016: European Semester 2016-2017. Education-related Country Specific Recommendations (CSRs).

<p>Zwiększenie inwestycji w edukację i badania naukowe</p> <ul style="list-style-type: none"> - BE: Wspieranie inwestycji w kapitał oparty na wiedzy - DE: Wypracowanie trwałej tendencji wzrostowej w inwestycjach publicznych, zwłaszcza w infrastrukturę, edukację, badania i innowacje - IE: Poprawa jakości wydatków, w szczególności poprzez zwiększenie efektywności kosztowej opieki zdrowotnej oraz priorytetowe traktowanie rządowych nakładów inwestycyjnych na badania i rozwój oraz inwestycje w infrastrukturę publiczną - LT: Zwiększenie inwestycji w kapitał ludzki - NL: Ukierunkowanie wydatków publicznych na wspieranie inwestycji w badania i rozwój 	<p>Belgia, Niemcy, Irlandia, Litwa, Holandia</p>
<p>Zwiększenie inwestycji prywatnych w szkolnictwo wyższe i badania naukowe, promowanie współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami a uczelniami oraz finansowanie oparte o wyniki</p> <ul style="list-style-type: none"> - EE, ES: Promowanie inwestycji prywatnych w badania, rozwój i innowacje - DK, EE, PT, ES: Zachęcania przedsiębiorstw i uczelni do współpracy - ES: Zwiększenie finansowania w oparciu o wyniki publicznych instytucji badawczych i uniwersytetów 	<p>Dania, Estonia, Portugalia, Hiszpania</p>

Źródło: ETUCE: Zalecenia dotyczące poszczególnych krajów w zakresie edukacji (CSRs). Patrz również Tabela A.3 w załączniku, zawierająca szczegółowe dane.

Zalecenia dla poszczególnych krajów dotyczące kształcenia i szkoleń, jak również stanowiska Komisji i Rady wskazują na pewną ogólną tendencję, a być może nawet nowy paradygmat inwestycyjny. Sugerują większy nacisk na wydajność/zorientowanie na wyniki i skuteczność systemów edukacyjnych. Jednocześnie, biorąc pod uwagę ograniczony dostęp do środków z budżetów publicznych, państwa członkowskie zachęca się do poszukiwania nowych form finansowania: ze źródeł prywatnych albo z funduszy unijnych.

3 UNIJNE INSTRUMENTY FINANSOWANIA INWESTYCJI W KSZTAŁCENIE I SZKOLENIA

3.1 Przegląd

Istnieje szereg funduszy europejskich, które są w stanie wesprzeć państwa członkowskie we wdrażaniu polityk kształcenia i szkoleń. Priorytety w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych (EFSI), Siódmego programu ramowego lub Horyzontu 2020, a także programu Erasmus+ są spójne z celami strategii Europa 2020 i ramami strategicznymi ET2020; powinny one wzajemnie się uzupełniać.³⁴

Pod względem zasobów finansowych, EFSI obejmują pięć ogromnych europejskich funduszy strukturalnych i służą inwestycjom w infrastrukturę i obszary strategiczne. W nowym rozporządzeniu o europejskich funduszach strukturalnych i inwestycyjnych na lata 2014-2020³⁵ ponownie podkreślono wagę priorytetów UE związanych z zatrudnieniem, uczciwą mobilnością, walką z ubóstwem, integracją społeczną oraz edukacją i szkoleniami.

W kontekście EFSI, Europejski Fundusz Społeczny odgrywa kluczową rolę w obszarze edukacji i szkoleń, ponieważ poprawa jakości kształcenia jest jednym z jego głównych celów.³⁶

Istnieją też specjalne programy finansowania, takie jak Erasmus+, który w okresie 2014-2020 będzie głównym unijnym programem finansującym projekty edukacyjne i szkoleniowe, konsolidującym wiele wcześniej realizowanych programów.

Nowe fundusze nie zawsze jednak obejmują dodatkowe środki, co podkreślono w odniesieniu do Planu Inwestycyjnego dla Europy, ustanowionego przez Komisję Europejską pod koniec 2014 r. Plan inwestycyjny będzie realizowany z wykorzystaniem Europejskiego Funduszu na rzecz Inwestycji Strategicznych (EFIS), będącego instrumentem Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI). Jego celem jest wspieranie długoterminowych inwestycji i zapewnienie szerszego dostępu do programów finansowania ryzyka małym i średnim przedsiębiorstwom oraz przedsiębiorstwom o średniej kapitalizacji.

Z drugiej strony, na poziomie krajowym, chodzi o wspieranie bardziej strategicznego wykorzystania europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych, w tym inwestycji w infrastrukturę, a także sektory strategiczne, takie jak edukacja.³⁷

W kolejnych rozdziałach zaprezentowano przegląd głównych instrumentów finansowania inwestycji edukacyjnych i szkoleniowych. Oprócz opisu podstawowych celów i priorytetów inwestycyjnych tych instrumentów, w przeglądzie **zawarto także informacje na temat zaangażowania międzysektorowych i sektorowych partnerów społecznych w zarządzanie na**

³⁴ Rada UE 2009: Konkluzje Rady z dnia 12 maja 2009 r. w sprawie strategicznych ram Europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia („ET 2020”). Bruksela, 28 maja 2009 r., 2009/C 119/02; Komisja Europejska (2015): Europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne. Komisja Europejska (2016): Program „Uczenie się przez całe życie”.

³⁵ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1303&from=EN>.

³⁶ Komisja Europejska 2015: Europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne.

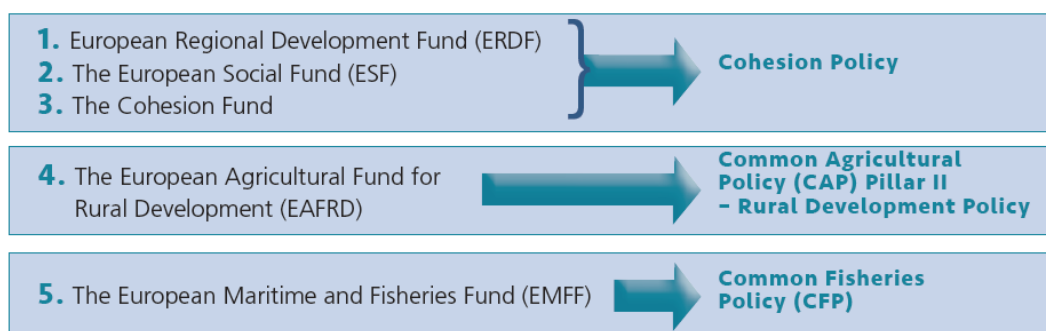
³⁷ Komisja Europejska 2015: Edukacja a Plan Inwestycyjny dla Europy.

szczeblu UE, a także opis doświadczeń w wykorzystaniu tych środków w działaniach związanych z edukacją i szkoleniami.³⁸

3.2 Europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne (EFSI)

Na podstawie wspólnego rozporządzenia³⁹, od 2014 r. poszczególne europejskie fundusze strukturalne podlegają wspólnym przepisom jako „europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne” (EFSI). Pięć istniejących funduszy ma wspólnie wspierać rozwój gospodarczy we wszystkich państwach członkowskich UE, zgodnie z celami strategii Europa 2020.

Rys. 1: EFSI 2014 - 2020



Źródło: EKZZ

European Regional Development Fund (ERDF)	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR)
The European Social Fund (ESF)	Europejski Fundusz Społeczny (EFS)
The Cohesion Fund	Fundusz Spójności
Cohesion Policy	Polityka spójności
The European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD)	Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)
Common Agricultural Policy (CAP) Pillar II – Rural Development Policy	Wspólna Polityka Rolna (WPR), II filar - polityka rozwoju obszarów wiejskich
The European Maritime and Fisheries Fund (EMFF)	Europejski Fundusz Morski i Rybacki (EFMR)
Common Fisheries Policy (CFP)	Wspólna Polityka Rybołówstwa (WPRyb)

W okresie programowania 2014-2020 EFSI wspierają inwestycje w edukację i szkolenia w państwach członkowskich. Według Komisji Europejskiej, finansowania przeznaczone będzie głównie na: i) zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki oraz zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości edukacji wczesnoszkolnej, podstawowej i średniej; (ii) większą przydatność kształcenia i szkolenia z punktu widzenia rynku pracy oraz ułatwienie przechodzenia od edukacji do zatrudnienia oraz propagowanie uczenia się przez całe życie; (iii) modernizację szkolnictwa wyższego; (iv) rozwój kształcenia zawodowego i szkoleń, praktyk i staży; (v) modernizację infrastruktury edukacyjnej. Komisja przyjęła następujące cele:⁴⁰

- ▶ z programów skorzysta 4,1 mln młodych ludzi;
- ▶ 2,9 mln osób zdobędzie kwalifikacje;
- ▶ 400 tys. osób rozpocznie naukę lub szkolenie dzięki otrzymanemu wsparciu;

³⁸ Informacje na temat doświadczeń z korzystania z różnych instrumentów finansowania opierają się na pisemnych odpowiedziach udzielonych przez europejskich partnerów społecznych działających na poziomie sektorowym i międzysektorowym. (ETUC, ETUCE, EFFAT, IndustriAll, CEEP, EFEE, CEMR, HOSPEEM).

³⁹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1303&from=EN>.

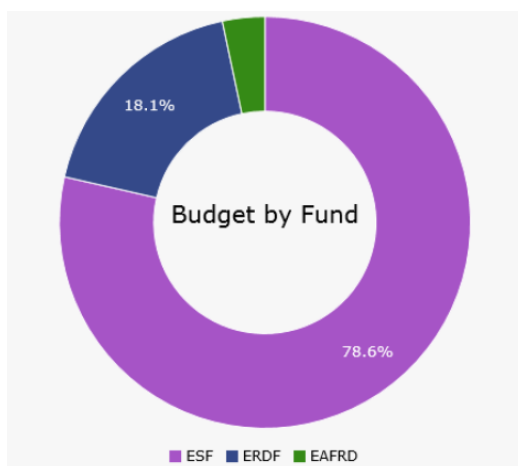
⁴⁰ Komisja Europejska 2016: SWD New Skills Agenda, str. 90.

- ▶ 6,8 mln dzieci i młodzieży skorzysta z nowych lub zmodernizowanych ośrodków opieki nad dziećmi lub placówek oświatowych w 15 państwach członkowskich.

Inwestycje w infrastrukturę edukacyjną służą ponadto poprawie dostępu do wysokiej jakości kształcenia, a także obniżeniu odsetka młodych ludzi przedwcześnie kończących naukę, a także stworzeniu ulepszonych i modernizowanych systemów edukacji i szkoleń, których wymaga zdobywanie nowych umiejętności i kwalifikacji, podnoszenie kwalifikacji siły roboczej oraz tworzenie nowych miejsc pracy.

Głównym źródłem inwestycji w kapitał ludzki będą środki pochodzące z EFS. Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) również uczestniczy w finansowaniu inwestycji w infrastrukturę edukacyjną. Jeśli chodzi o inwestycje w kształcenie i szkolenia w latach 2014-2020, przydziały z EFS wyniosą ponad 27 mld euro, wsparcie z EFRR na infrastrukturę edukacyjną przekroczy 6 mld euro, a inwestycje w szkolenia z EFRROW nieco ponad 1 mld euro. Te trzy fundusze przekażą nawet do 34 mld euro na współfinansowanie inwestycji w edukację i szkolenia w państwach członkowskich UE.

Rys. 2: Budżet EFSI na edukację i szkolenia (EFSI)



Budget by Fund	Budżety funduszy
ESF	EFS
ERDF	EFRR
EAFRD	EFRROW

3.2.1 Europejski Fundusz Społeczny (EFS)

Europejski Fundusz Społeczny jest drugim pod względem wielkości i znaczenia spośród pięciu europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych, a jego budżet wynosi 80 mld euro. W okresie 2014-2020 EFS zainwestuje 27 mld euro w rozwój umiejętności, edukację, szkolenia i uczenie się przez całe życie. W tym samym okresie 34 mld euro będzie przeznaczonych na wspieranie zdobywania i podnoszenia kwalifikacji (cel: zrównoważone, wysokiej jakości zatrudnienie i mobilność siły roboczej).

W krajach UE EFS finansuje inicjatywy mające na celu rozwój kształcenia i szkolenia oraz zapewnienie młodym ludziom możliwości zdobycia umiejętności, które czynią ich konkurencyjnymi

na rynku pracy. Kolejnym priorytetem jest zmniejszenie odsetka osób przedwcześnie kończących naukę, jak również tworzenie nowych możliwości kształcenia zawodowego i wyższego.⁴¹

Od 2014 r. rolę EFS znaczenie wzmocniono. Należy zapewnić masę krytyczną „inwestycji w kapitał ludzki”, poprzez ustanowienie minimalnego, gwarantowanego udziału EFS w finansowaniu w ramach polityki spójności w poszczególnych krajach UE. Wraz z 3 mld euro na realizację *inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych*, ponad 80 mld euro przeznaczono w okresie do 2020 r. na inwestycje w kapitał ludzki.⁴²

Programy i projekty finansowane przez EFS w celu podniesienia wydajności w całym sektorze edukacji obejmują szeroki zakres działań.⁴³

Po pierwsze, należy wprowadzić nowe programy nauczania, aby zapewnić młodym ludziom lepszy start w życie zawodowe, przekazując im cenne umiejętności, które będą mogli wykorzystać w pracy w przemyśle. Aby zwiększyć poziom włączenia społecznego i edukacji na wszystkich poziomach nauczania, należy położyć szczególny nacisk na poprawę wyników w nauce młodych ludzi z grup szczególnie wrażliwych, w tym grup w niekorzystnej sytuacji społeczno-ekonomicznej.

Po drugie, nauczyciele powinni mieć dostęp do wysokiej jakości kształcenia wstępnego oraz ciągłego rozwoju zawodowego. Należy położyć nacisk na inwestycje w kwalifikacje naukowców, nauczycieli i wykładowców, ich mobilność i rozwój kariery zawodowej.

Po trzecie, EFS pomaga instytucjom kształcenia zawodowego i uczelniom wyższym w budowaniu bliższych relacji z pracodawcami i przedsiębiorstwami w ich regionach/krajach poprzez finansowanie innowacyjnych rozwiązań w szkolnictwie wyższym, wspieranie partnerstw pomiędzy instytucjami oświatowymi a przemysłem, a także ułatwianie dostępu do szkolnictwa wyższego grupom dotychczas niedostatecznie reprezentowanym.

EFS wspiera również badania i rozwój na poziomie podyplomowym, co ma w zamierzeniu zwiększyć liczbę młodych innowatorów i przedsiębiorców. Działania te opierają się na prognozach, według których odsetek miejsc pracy wymagających wysokich kwalifikacji rośnie, podobnie jak zapotrzebowanie na absolwentów wyższych uczelni.

Celem projektów EFS jest także zwiększenie popularności programów uczenia się przez całe życie wśród pracowników i poszukujących pracy, aby mogli regularnie aktualizować i doskonalić swoje kwalifikacje i umiejętności, w miarę potrzeb, które ewoluują wraz ze zmieniającą się sytuacją gospodarczą. Inne programy mają przeciwdziałać zjawisku przedwczesnego kończenia nauki szkolnej oraz zapewniać młodym ludziom, zwłaszcza tym należącym do grup defaworyzowanych (takich jak mniejszości i osoby z rodzin imigrantów) możliwość zdobywania odpowiednich umiejętności i potrzebnych kwalifikacji.

EFS: Partnerzy społeczni korzystający z funduszu i udział w zarządzaniu

Partnerzy społeczni korzystający z funduszu: Europejscy partnerzy społeczni na szczeblu międzysektorowym i sektorowym nie ubiegają się bezpośrednio o dofinansowanie z EFS, ponieważ dostęp do niego mają wyłącznie organizacje o zasięgu krajowym i regionalnym. Niemniej jednak, partnerzy społeczni działający na

⁴¹ Więcej na temat możliwości finansowania programów kształcenia i szkoleń przez EFS, patrz również ETUCE 2015: Information on EU Funding opportunities for teacher unions for education and training under the European Social Fund 2014-2020, Bruksela, wrzesień 2015 r.

⁴² Komisja Europejska 2015: Europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne.

⁴³ Komisja Europejska 2016: Europejski Fundusz Społeczny. <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=51>

szczeblu UE (na przykład ETUCE) zachęcają organizacje krajowe do bardziej aktywnego zaangażowania w EFS i wykorzystania możliwości finansowania projektów, którym patronują partnerzy społeczni. ETUCE i IndustriAll udzieliły również wsparcia swoim organizacjom członkowskim, które chcą ubiegać się o finansowanie z EFS na poziomie krajowym.

Zarządzanie: Komitet EFS jest trójstronnym organem ustanowionym na mocy Traktatu o Unii Europejskiej i zarządzającym EFS. Składa się z przedstawicieli związków zawodowych, organizacji pracodawców i rządów wszystkich państw członkowskich UE, a jego działalność jest koordynowana przez Komisję Europejską. Ułatwia administrowanie EFS przez państwa członkowskie. Każde posiedzenie Komitetu odbywa się pod przewodnictwem Komisji; forum oferuje partnerom społecznym możliwość rozwiązywania problemów dotyczących programowania, wdrażania i monitorowania EFS w państwach członkowskich. Europejscy partnerzy społeczni na poziomie międzysektorowym uczestniczą w Komitecie EFS w roli obserwatorów i monitorują „właściwe i pełne” zaangażowanie krajowych organizacji partnerów społecznych w działania europejskiego Komitetu EFS.

Od początku obecnego okresu programowania (2014-2020) obowiązuje „Europejski kodeks postępowania w sprawie partnerstwa”⁴⁴, który ma zapewniać pełne zaangażowanie partnerów społecznych w zarządzanie europejskimi funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi, również na poziomie krajowym i regionalnym.

Postulaty ulepszeń: Jak donoszą organizacje członkowskie EKZZ, zasada partnerstwa często realizowana jest w sposób niezadowolający, w związku z czym EKZZ domaga się, by przestrzeganie europejskiego kodeksu postępowania w sprawie partnerstwa uznać za obowiązkowe.

Według CEEP, krajowi partnerzy społeczni na poziomie branżowym powinni być bardziej zaangażowani w EFS. Należy im zapewnić lepszy dostęp do środków pomocy technicznej i budowania zdolności. Umożliwi to wzmocnienie zdolności krajowych partnerów społecznych, a zarazem ich koordynację i reprezentację w komitetach monitorujących i udział w procedurach decyzyjnych, a przez to w definiowaniu i wdrażaniu programów operacyjnych na wszystkich poziomach.

Sektorowe organizacje partnerów społecznych, takie jak EFEE, ETUCE lub IndustriAll również podkreślają, że ich doświadczenie, zwłaszcza w dziedzinie kształcenia i szkolenia, powinno być uwzględniane w zarządzaniu EFS na poziomie krajowym i regionalnym.

3.2.2 Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR)

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego zajmuje się kwestiami nierówności regionalnych w państwach członkowskich UE i ich niwelowaniem poprzez promowanie zrównoważonego rozwoju, strukturalnego dostosowywania gospodarek regionalnych i pomoc najuboższym regionom. Obecnie za priorytetowe uważa się cztery, częściowo zachodzące na siebie obszary: wspieranie agendy cyfrowej, przejście do gospodarki niskoemisyjnej, innowacje i badania, wsparcie dla małych i średnich przedsiębiorstw.

EFRR wspiera inwestycje w edukację i szkolenia, głównie poprzez finansowanie infrastruktury edukacyjnej; dysponuje budżetem przekraczającym 6 mld euro. Temat kształcenia i szkolenia podjęty jest w rozporządzeniu o EFRR w punkcie 10 art. 5 Priorytety inwestycyjne: „*Inwestowanie w kształcenie, szkolenie i szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej*”.⁴⁵

⁴⁴ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0240&from=EN>.

⁴⁵ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1301/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i przepisów szczególnych dotyczących celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia” oraz w sprawie uchylecia rozporządzenia (WE) nr 1080/2006.

Wreszcie, EFRR umożliwił do tej pory partnerom społecznym wywieranie wpływu na realizację programów regionalnych i sektorowych.⁴⁶ Na przykład, w południowych Włoszech stworzono w latach 2000-2006 strukturę wsparcia, która miała zapewniać „skuteczną pomoc techniczną”⁴⁷; stała się ona fundamentem zapewniającym potencjalnie długoterminowe zaangażowanie partnerów społecznych we współpracę przy realizacji tego rodzaju programów.

EFRR: Partnerzy społeczni korzystający z funduszu i udział w zarządzaniu

Partnerzy społeczni korzystający z funduszu: Podobnie jak w przypadku EFS, europejscy partnerzy społeczni zarówno na poziomie międzysektorowym, jak i sektorowym nie mają doświadczenia w korzystaniu z EFRR przy realizacji swoich własnych projektów, ponieważ tylko organizacje krajowe i regionalne mogą ubiegać się o finansowanie. Niemniej jednak, EFEE zgłosiło brak wystarczających informacji na temat możliwości korzystania z funduszu przez pracodawców z sektora edukacji.

Zarządzanie: Od początku obecnego okresu programowania (2014-2020) obowiązuje europejski kodeks postępowania w sprawie partnerstwa, zapewniający pełne zaangażowanie partnerów społecznych w zarządzanie europejskimi funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi. Jeśli chodzi o EFRR i Fundusz Spójności, partnerzy społeczni nie są wystarczająco zaangażowani w działalność komitetów monitorujących na poziomie krajowym i regionalnym. Tzw. „zorganizowany dialog”⁴⁸ działający na poziomie europejskim nie zapewnia, zdaniem europejskich partnerów społecznych, właściwego i pełnego monitorowania ich zaangażowania.

Postulaty ulepszeń: Zdaniem EKZZ i ETUCE, europejscy partnerzy społeczni powinni odgrywać większą rolę w procesie podejmowania decyzji w ramach EFRR, aby zapewnić większą spójność w korzystaniu z funduszu, jak również dostosować go do strategicznych celów politycznych na poziomie europejskim. Aby osiągnąć ten cel, należałoby powołać do życia europejski organ trójstronny podobny do Komitetu EFS.

Finansowanie projektów edukacyjnych i szkoleniowych przez EFS i EFRR

W okresie programowania 2007-2013 ze środków EFS i EFRR finansowano projekty w obszarze kształcenia i szkolenia, których celem było wspieranie reform systemów oświaty i szkoleń, zwiększenie uczestnictwa w edukacji, rozwój potencjału ludzkiego w zakresie badań i innowacji, a także poprawa infrastruktury edukacji i opieki nad dziećmi.

W okresie programowania 2007-2013, łączny budżet na projekty związane z edukacją i szkoleniami wyniósł 36,8 mld euro; w bieżącym cyklu budżet na tego typu inwestycje obniżono. W okresie 2014-2020, na projekty edukacyjne, których celem jest przeciwdziałanie zjawisku przedwczesnego kończenia nauki oraz promowanie równego dostępu do edukacji i kształcenia ustawicznego, zwiększenie przydatności zdobywanych umiejętności z punktu widzenia rynku pracy oraz poprawa infrastruktury edukacyjnej i w zakresie opieki nad dziećmi przeznaczono w sumie 33,9 mld euro.

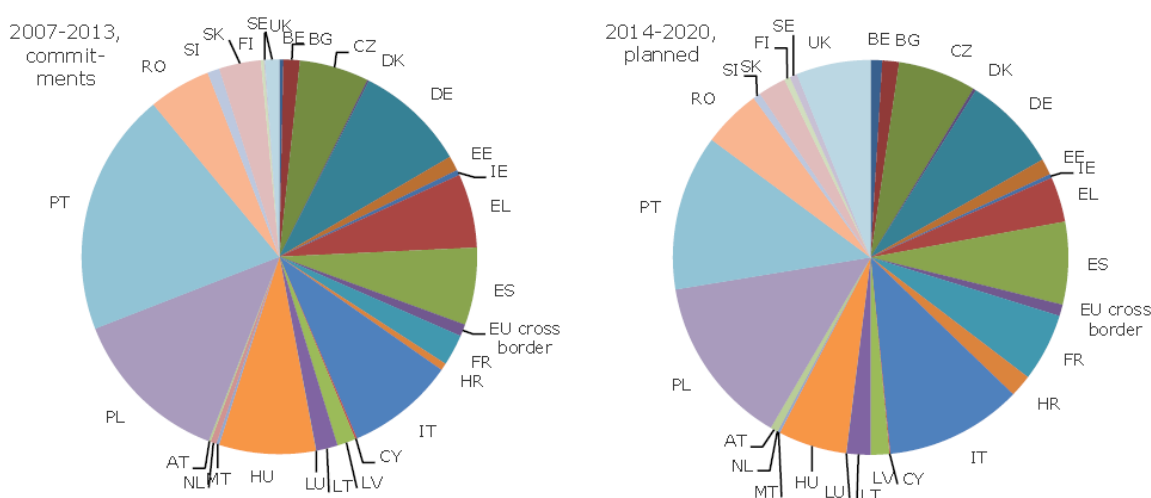
⁴⁶ EKZZ 2014: European Structural & Investment Funds 2014-2020 – ETUC Trade Union Guide, 2014.

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ Na podstawie art. 5 ust. 6 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 roku ustanawiającego wspólne przepisy, Komisja powołała grupę ekspertów europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych (EFSI) na okres programowania 2014-2020. „Zorganizowany dialog z partnerskimi grupami ekspertów europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych” został oficjalnie ustanowiony na mocy decyzji Komisji C (2014) 4175 z dnia 26 czerwca 2014 r. Celem grupy ekspertów jest utworzenie platformy nieformalnego, otwartego i szczerego dialogu z partnerami działającymi w obszarze europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych. Uczestnikami zorganizowanego dialogu są organizacje patronackie na szczeblu UE. Uczestnicy dialogu zostali wybrani spośród organizacji, które zgłosiły się w ramach otwartego zaproszenia do składania zgłoszeń, na podstawie kryterium reprezentatywności w jednej z trzech kategorii określonych w art. 5 ust. 1 wspomnianego powyżej rozporządzenia. Te kategorie to: stowarzyszenia reprezentujące regionalne, lokalne, miejskie i inne władze publiczne; partnerzy gospodarczy i społeczni; organy reprezentujące społeczeństwo obywatelskie: partnerów środowiskowych, organizacje pozarządowe oraz instytucje odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, równości płci i niedyskryminacji.

Jak wskazują następujące dane, wydatki na edukację i szkolenia w ramach EFS i EFRR są rozłożone dość nierównomiernie pomiędzy poszczególnymi państwami członkowskimi, a takie kraje jak Portugalia (14% w bieżącym cyklu finansowania), Polska (13%), Włochy (11%) i Niemcy (8%) pochłaniają lwią część dostępnych środków.

Rys. 3: Fundusze strukturalne UE na projekty edukacyjne



Źródło: Komisja Europejska: *Education and Training Monitor 2015*, str. 29-30

2007-2013, commitments	2007-2013, zobowiązania
2014-2020, planned	2014-2020, plany
EU cross border	transgraniczne w UE

3.2.3 Inne EFSI (Fundusz Spójności, EFRROW, EFMR)

Istnieją trzy inne EFSI związane z europejską polityką regionalną: Fundusz Spójności, Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz Europejski Funduszu Morski i Rybacki (EFMR).

Fundusz Spójności powstał, by pomóc państwom członkowskim, których dochód narodowy brutto jest niższy niż 90% średniej europejskiej. Miał realizować trzy główne cele: zmniejszenie dysproporcji, promowanie spójności i stworzenie warunków sprzyjających zrównoważonemu rozwojowi.⁴⁹ W okresie 2014-2020 do grupy krajów kwalifikujących się należą: Bułgaria, Chorwacja, Cypr, Czechy, Estonia, Grecja, Węgry, Łotwa, Litwa, Malta, Polska, Portugalia, Rumunia, Słowacja i Słowenia. Budżet Funduszu Spójności na ten okres wynosi 63,4 mld euro, a środki mają zostać przeznaczone na dwa główne rodzaje interwencji:

- ▶ budowę sieci transportowej w kilku krajach europejskich,
- ▶ realizację projektów, których celem jest poprawa warunków środowiskowych (np. transportu publicznego i efektywności energetycznej)

W odniesieniu do drugiego punktu, w związku z zapotrzebowaniem na nowe umiejętności, pojawiają się także nowe potrzeby w zakresie kształcenia i szkolenia.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW), z budżetem wynoszącym 100 mld euro na okres 2014-2020, jest głównym instrumentem inwestycyjnym

⁴⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1300/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1084/2006.

służącym wspieraniu obszarów wiejskich Unii Europejskiej. Jego działalność dotyczy szerokiego zakresu wyzwań i problemów gospodarczych, środowiskowych i społecznych.⁵⁰ Budżetem zarządza głównie Dyrekcja Generalna ds. Rolnictwa i Rozwoju Wsi. EFRROW ma wspierać państwa członkowskie UE, które mierzą się z trudnościami i przyczynić się do realizacji europejskich priorytetów strategicznych w dziedzinie rolnictwa, do których należą:

- ▶ Wspieranie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich;
- ▶ Wspieranie innowacji i transferu wiedzy w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich oraz wspomaganie procesu przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmiany klimatu w europejskich sektorach rolnictwa, żywności i leśnictwa, a także promowanie efektywności energetycznej;
- ▶ Zachowanie i odtwarzanie ekosystemów na obszarach rolniczych i leśnych;
- ▶ Promowanie lepszej organizacji w całym łańcuchu żywnościowym, poprawy dobrostanu zwierząt oraz zarządzania ryzykiem w rolnictwie, a także podnoszenie konkurencyjności i rentowności wszystkich typów rolnictwa, a także promowanie zrównoważonej gospodarki leśnej i innowacyjnych technologii w rolnictwie.

Chociaż wszystkie cele strategiczne zakładają konieczność inwestowania w edukację, umiejętności i wiedzę, na inwestycje w szkolenia w ramach EFRROW przeznaczono zaledwie 1% ogólnej alokacji (nieco ponad 1 mld euro).⁵¹ Kształcenie zawodowe i działania informacyjne wymieniono tylko w Osi 1, która dotyczy podniesienia konkurencyjności sektora rolnego i leśnego, natomiast na znaczenie zdobywania konkretnych umiejętności wskazano tylko w Osi 3, która koncentruje się na jakości życia na obszarach wiejskich i zróżnicowaniu gospodarki wiejskiej.⁵²

Europejski Fundusz Morski i Rybacki jest głównym instrumentem, jakim dysponuje Komisja Europejska w celu realizacji wspólnej polityki rybołówstwa. Dostępne środki unijne wynoszą 6,4 mld euro, przy założeniu, że państwa członkowskie zainwestują kolejne 2,2 mld euro.⁵³ Budżetem dysponuje Dyrekcja Generalna ds. Gospodarki Morskiej i Rybołówstwa, przy wsparciu ze strony EASME, Agencji Wykonawczej ds. Małych i Średnich Przedsiębiorstw. W okresie 2014-2020, EFMR realizuje trzy główne cele tematyczne strategii Europa 2020: wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników, zwiększenie konkurencyjności akwakultury i rybołówstwa oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i ochrona środowiska.⁵⁴

W ramach realizacji tych celów tematycznych, EFMR ma możliwość wspierania szkoleń zawodowych, kształcenia ustawicznego oraz innych projektów służących zdobywaniu nowych

⁵⁰ http://ec.europa.eu/agriculture/rural-development-2014-2020/index_en.htm.

⁵¹ Komisja Europejska, dokument roboczy służb Komisji 2016: Analytical underpinning for a New Skills Agenda for Europe Accompanying the document Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - A NEW SKILLS AGENDA FOR EUROPE: Working together to strengthen human capital, employability and competitiveness.

⁵² Ustawa o Europejskim Funduszu Rolnym na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW), rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW), 2012.

⁵³ Komisja Europejska 2015: European Maritime and Fisheries Fund (EMFF) – łączna kwota 5,7 mld euro ma być wydatkowana w ramach wspólnego zarządzania przez państwa członkowskie.

⁵⁴ Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2015/616 z dnia 13 lutego 2015 r. zmieniające rozporządzenie delegowane (UE) nr 480/2014 odnośnie do zawartych w nim odniesień do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 508/2014.

umiejętności. Szczególnie istotna w tym kontekście jest suma 3,4 mld euro, które zostały przeznaczone na realizację projektów w ramach „Blue Careers in Europe”, czyli niebieskich miejsc pracy w Europie. Dotacje te mają wzmocnić współpracę między firmami działającymi w sektorze morskim oraz świadczącymi usługi edukacyjne, na poziomie lokalnym i regionalnym, przyczyniając się do budowania współpracy pomiędzy tymi podmiotami, a przede wszystkim do wyeliminowania luki w zakresie umiejętności.⁵⁵

EFROW i EFMR: Partnerzy społeczni korzystający z funduszu i udział w zarządzaniu

W badaniu przeprowadzonym wśród europejskich organizacji partnerów społecznych na szczeblu międzysektorowym i sektorowym nie zidentyfikowano żadnych przykładów własnych projektów realizowanych w ramach tych dwóch funduszy. Powody są bardzo zbliżone do tych wymienionych w odniesieniu do EFS i EFRR, tzn. wnioski mogą składać wyłącznie organizacje krajowe i regionalne. Co więcej, partnerzy społeczni twierdzą, że działania edukacyjne i szkoleniowe w ramach tych dwóch funduszy są z reguły bardzo ograniczone.⁵⁶

3.3 Program Erasmus+

Program Erasmus+ powstał w okresie finansowania 2014-2020, obejmując swoim zakresem przedsięwzięcia realizowane w ramach programu „Uczenia się przez całe życie”, a także przejmując realizację poprzednich i angażując się w nowe zadania inwestycyjne.⁵⁷

Całkowity budżet programu wynosi 14,8 mld euro, a zarządza nim Dyrekcja Generalna ds. Edukacji i Kultury (DG EAC).⁵⁸ DG EAC definiuje również priorytety finansowania, monitoruje realizację programu i przeprowadzanie ewaluacji. Centralnym podmiotem, który promuje program, ogłasza zaproszenia do składania wniosków i dokonuje przeglądów jest Agencja Wykonawcza ds. Edukacji, Kultury i Sektora Audiowizualnego (EACEA). Komisja Europejska również przekazuje środki agencjom krajowym, które zarządzają „zdecentralizowanymi” działaniami w ramach programu Erasmus+, w tym rozpowszechnianiem informacji o nim, rozpatrywaniem wniosków w poszczególnych krajach, monitorowaniem i oceną oraz promocją programu i wspieraniem zainteresowanych stron zaangażowanych w program Erasmus+. Agencje krajowe powinny wspierać beneficjentów programu „od etapu składania wniosku do końca projektu. Pracują również z beneficjentami i innymi organizacjami w celu realizacji polityki UE w obszarach wspieranych przez program”.⁵⁹

Program Erasmus+ zapewnia fundusze na trzy kluczowe obszary działania. Szczególne znaczenie dla niniejszego opracowania mają kluczowe działania, takie jak kluczowe działanie nr 2, którego celem jest wymiana dobrych praktyk i działania innowacyjne. Środki przeznaczone na to działanie służą budowie współpracy pomiędzy instytucjami edukacyjnymi, instytucjami szkoleniowymi, stowarzyszeniami młodzieżowymi i innymi zainteresowanymi stronami. W tym kontekście Komisja

⁵⁵ Komisja Europejska, dokument roboczy służb Komisji 2016: Analytical underpinning for a New Skills Agenda for Europe Accompanying the document Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - A NEW SKILLS AGENDA FOR EUROPE: Working together to strengthen human capital, employability and competitiveness.

⁵⁶ Ocena ta powinna jednak zostać dodatkowo potwierdzona w kontekście zbliżającej się analizy krajowej w ramach projektu.

⁵⁷ Program „Młodzież w działaniu”, międzynarodowe programy współpracy Erasmus Mundus, Tempus, EduLink i nowego działania sportowe.

⁵⁸ Komisja Europejska 2016: Przewodnik po programie Erasmus+.

⁵⁹ http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/about_en#tab-1-2.

oczekuje, że ważną rolę odegrają nowe sojusze na rzecz umiejętności sektorowych, czyli Sector Skills Alliances⁶⁰, przede wszystkim w zakresie eliminacji luk w umiejętnościach w obszarze kształcenia i szkolenia zawodowego oraz opracowywania nowych programów nauczania.⁶¹ Wreszcie, tzw. sojusze wiedzy mają za zadanie pobudzać ducha przedsiębiorczości oraz ułatwiać wymianę wiedzy pomiędzy instytucjami szkolnictwa wyższego a przedsiębiorstwami.⁶²

W ramach kluczowego działania nr 3, Erasmus+ zapewnia wsparcie dla reform politycznych, skierowane do władz krajowych (pierwszy nabór w 2014 r.), wspomaga małe i średnie przedsiębiorstwa, które do tej pory nie przyjmowały praktykantów do przyuczenia zawodowego (nabór wniosków w 2015 r.) i prowadzi działania ukierunkowane na przyszłe potrzeby w zakresie kształcenia dorosłych.

Erasmus+: Partnerzy społeczni korzystający z funduszu i udział w zarządzaniu

Partnerzy społeczni korzystający z funduszu: Ponieważ program Erasmus+ jest bardzo istotny z punktu widzenia zarówno praktyki, jak i polityki edukacji i szkoleń, europejscy partnerzy społeczni są żywo zainteresowani wykorzystaniem tego instrumentu. Zarówno EFEE, jak i ETUCE uzyskały już dofinansowanie w ramach programu Erasmus i jego poprzednika, programu „Uczenie się przez całe życie” (Lifelong Learning Programme 2007-2014). W przypadku EKZZ i ETUCE, bezpośrednie doświadczenia ograniczają się jednak do poprzednika tych programów.⁶³ Należy przy okazji wspomnieć, że europejskie organizacje sektorowe także wykorzystywały środki finansowe na wzmocnienie europejskiego dialogu społecznego.⁶⁴

Doświadczenia innych europejskich partnerów społecznych związane z bezpośrednim finansowaniem z zasobów programu Erasmus+ są niewielkie, również ze względu na ogromne potrzeby administracyjne i techniczne związane z przygotowaniem wniosku, na które zwrócił uwagę EFFAT. Według IndustriAll, Erasmus+ jest programem interesującym szczególnie w kontekście sojuszy umiejętności sektorowych. Organizacja podkreśla jednak, że złożenie wniosku o dofinansowanie wymaga zaangażowania zbyt wielu partnerów i podjęcia wielu kroków (takich jak opracowanie nowych programów nauczania). Przeszkodą są także wysokie wymogi w zakresie poziomu wiedzy technicznej, którym IndustriAll nie mógł sprostać.

Według międzysektorowych i sektorowych partnerów społecznych, czynnikiem silnie motywującym do bezpośredniego składania wniosków do programu Erasmus+ był nacisk na edukację, wiedzę oraz praktyki i polityki w zakresie kształcenia. W związku z tym, Erasmus+ zapewnia zdecydowanie więcej możliwości i większe wsparcie niż finansowanie z linii budżetowych Komisji Europejskiej przeznaczonych specjalnie dla partnerów społecznych (patrz poniżej). Na ten potencjał programu Erasmus+ wskazali wszyscy partnerzy społeczni, a nie tylko ci reprezentujący sektor edukacji. Istnieją jednak praktyczne ograniczenia i bariery, które niezwykle utrudniają ubieganie się o finansowanie europejskim partnerom społecznym.

Postulaty ulepszeń: Zdaniem EKZZ i ETUCE, program Erasmus+ obciążony jest nadmierną biurokracją. Należy zmienić wymagania wobec partnerów. Uciążliwa jest nawet rola partnerów projektu realizowanego przez

⁶⁰ Sojusze na rzecz umiejętności sektorowych są ponadnarodowymi projektami, które mają na celu zaradzenie niedoborom umiejętności oraz lepsze dostosowywanie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego do potrzeb rynku pracy. Podkreślają potrzebę nowych umiejętności, będącą konsekwencją ewolucji profili zawodowych.

⁶¹ Ta nowa rola wynika z faktu, że w okresie 2014-2020 sojusze na rzecz umiejętności sektorowych mają obowiązek kontynuowania zadań wcześniej realizowanych przez sektorowe rady umiejętności.

⁶² Komisja Europejska, dokument roboczy służb Komisji 2016: Analytical underpinning for a New Skills Agenda for Europe Accompanying the document Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - A NEW SKILLS AGENDA FOR EUROPE: Working together to strengthen human capital, employability and competitiveness.

⁶³ EFEE wykorzystuje środki dostępne w ramach kluczowego działania nr 3 – „Wsparcie dla reform polityki w dziedzinie kształcenia i szkolenia” dla celów operacyjnych. W ramach programu „Uczenia się przez całe życie”, ETUCE zrealizowało w okresie 2009-2010 projekty współpracy transregionalnej w zakresie uczenia się przez całe życie, w których uczestniczyli interesariusze z sektora edukacji, a w latach 2004-2005 oraz 2008-2009 projekt dotyczący e-uczenia się (ELFE 1 i ELFE 2) we współpracy z krajowymi związkami zawodowymi nauczycieli. Projekt miał na celu poprawę wykorzystania TIK w szkołach oraz podniesienie poziomu umiejętności nauczycieli w zakresie wykorzystywania technologii w nauczaniu.

⁶⁴ Patrz: <https://www.csee-etuice.org/en/social-dialogue/30-european-cross-sectoral-social-dialogue/61-work-programme>.

inną organizację jako beneficjenta wiodącego; wymaga się przedkładania niezliczonych raportów. Według EKZZ i ETUCE, program faworyzuje kandydatów, którzy już zgromadzili konkretną wiedzę i doświadczenie w ramach programu „Uczenie się przez całe życie”, czyli poprzednika programu Erasmus+. Ponadto europejskie organizacje związkowe uważają, że ich krajowe organizacje członkowskie mają trudności w ubieganiu się o finansowanie projektów w ramach Erasmus+, ponieważ z reguły nie są w stanie realizować tak skomplikowanych projektów. Według EFEE, często zdarza się, że osoby oceniające zgłoszony projekt nie rozumieją roli partnerów społecznych w systemie decyzyjnym UE.

Zarządzanie: Programem Erasmus + zarządza Dyrekcja Generalna ds. Edukacji i Kultury oraz Agencja Wykonawcza ds. Edukacji, Kultury i Sektora Audiowizualnego (EACEA), przy czym ta ostatnia jest odpowiedzialna za przyznawanie dotacji oraz koordynację krajowych punktów kontaktowych. Programem zarządza Komitet Erasmus+. O ile europejscy partnerzy społeczni na szczeblu międzysektorowym i w sektorze edukacji (EKZZ, ETUCE, EFEE, BUSINESSEUROPE, CEEP, UEAPME) pełnili rolę obserwatorów w komitecie programu „Uczenie się przez całe życie” (2007-2014), sytuacja w przypadku programu Erasmus+ wygląda inaczej. Na podstawie informacji przekazanych przez Komisję Europejską organizacjom partnerów społecznych, przedstawiciele rządów nie zgodzili się na obecność partnerów społecznych ze względu na uprawnienia Komitetu w zakresie podejmowania decyzji finansowych. Sytuacja ta jest głęboko niezadowolająca z punktu widzenia europejskich partnerów społecznych. To Komitet podejmuje decyzję o rocznym programie działań prowadzonych w ramach programu Erasmus+, przez co ma ogromny wpływ na decyzje inwestycyjne związane z politykami edukacyjnymi i szkoleniowymi Komisji Europejskiej. Partnerzy społeczni pragną uczestniczyć w pracach Komitetu oraz w podejmowaniu decyzji. Chcą brać udział w negocjacjach dotyczących ram programu. IndustriAll podkreślił również rolę Erasmus+ w nowych sojuszach na rzecz umiejętności sektorowych i potrzebę większego zaangażowania partnerów społecznych w zarządzanie tym obszarem działalności.

3.4 Inicjatywa na rzecz zatrudnienia ludzi młodych i Gwarancje dla młodych

Inicjatywę na rzecz zatrudnienia ludzi młodych (Youth Employment Initiative, YEI) uruchomiono w lutym 2013 r. na podstawie decyzji podjętej przez Radę Europejską⁶⁵ z myślą o udzieleniu dodatkowego wsparcia grupom i regionom borykającym się z bezrobociem wśród młodzieży, brakiem aktywności zawodowej i wysokim odsetkiem młodzieży niekształcącej się, niepracującej ani nieszkolącej się (NEET) w 20 państwach członkowskich.⁶⁶ YEI działa pod kierownictwem Dyrekcji Generalnej ds. Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Włączenia Społecznego. 34 programy finansowane przez YEI są skierowane w szczególności do osób poniżej 25. roku życia w regionach NUTS 2⁶⁷, gdzie bezrobocie wśród młodzieży (ze szczególnym naciskiem na NEET) przekroczyło w 2012 r. poziom 25%. YEI miało wspierać organizację praktyk zawodowych, staży oraz doskonalenia zawodowego lub ścieżek edukacyjnych prowadzących do uzyskania świadectw lub certyfikatów potwierdzających zdobyte umiejętności.

Inicjatywa na rzecz zatrudnienia ludzi młodych dysponuje w okresie 2014-2020 budżetem w wysokości 6,4 mld euro. Połowa tej sumy pochodzi z dedykowanej linii budżetowej „Zatrudnienie młodych ludzi”, natomiast druga z EFS.⁶⁸ Część budżetu wydatkowano w formie płatności zaliczkowych w celu przyspieszenia realizacji projektów; płatności podniesiono do 30% w 2015 r., kiedy okazało się, że zdecydowana większość krajów nie korzysta z dostępnych pieniędzy w związku

⁶⁵ Rada Europejska, EUCO 37/13. Konkluzje (Wieloletnie Ramy Finansowe).

⁶⁶ Bułgaria, Belgia, Czechy, Irlandia, Grecja, Estonia, Francja, Chorwacja, Włochy, Cypr, Łotwa, Litwa, Węgry, Polska, Portugalia, Rumunia, Słowenia, Słowacja, Szwecja i Wielka Brytania. Źródło: Inicjatywa na rzecz zatrudnienia ludzi młodych, aktualizacja: 2015 r., 2015

⁶⁷ Więcej informacji na temat regionów NUTS 2 w poszczególnych krajach europejskich: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts/overview>

⁶⁸ YEI stworzono w celu wzmocnienia efektów działań podejmowanych przez EFS w regionach, które bardziej ucierpiały z powodu spowolnienia gospodarczego; uwzględniono szczególnie negatywny wpływ na młodsze kohorty.

z tym, że nie zainwestowały środków własnych. Oczekiwano, że z projektów YEI skorzysta 2,3 miliona bezrobotnych i nieczynnych zawodowo młodych ludzi.⁶⁹

Fundusze Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych zostały następnie przekierowane na Gwarancje dla młodzieży. Nastąpiło to po wydaniu przez Radę w kwietniu 2013 r. zalecenia wzywającego państwa członkowskie, by

„zapewniły wszystkim młodym ludziom w wieku do 25 lat dobrej jakości ofertę zatrudnienia, dalszego kształcenia, przyuczenia do zawodu lub stażu w ciągu czterech miesięcy od pozostawiania bez pracy lub zakończenia kształcenia formalnego.”⁷⁰

Od tego czasu, wszystkie państwa członkowskie UE przedstawiły kompleksowe plany wdrożenia Gwarancji dla młodzieży.⁷¹

W porównaniu z deklarowanym celem, dostępne fundusze są dość skąpe: 6,4 mld euro na okres 2014-2020, nawet jeśli wyniki bezstronnych badań wskazywały na potrzeby na poziomie 21 mld euro rocznie⁷², a koszty bezczynności oszacowano na zawrotną kwotę 153 mld euro rocznie.⁷³ Resztę środków mają wyłożyć państwa członkowskie. Trzy lata po rozpoczęciu realizacji Gwarancji, jej wpływ na jakość staży, praktyk i umiejętności nabywanych przez młodych ludzi jest co najmniej wątpliwy, podobnie jak trafność samego określenia „gwarancja”, a program szybko stracił impet, pomimo pierwszych oznak ożywienia w latach 2014-2015.⁷⁴ Co więcej, brakuje wiarygodnych i porównywalnych narzędzi monitorowania i oceny, a ta słabość miała dodatkowy, negatywny wpływ na inicjatywę, z którą od samego początku wiązały się pewne wątpliwości⁷⁵.

Inicjatywa na rzecz zatrudnienia ludzi młodych i Gwarancje dla młodych: Zaangażowanie partnerów społecznych i wykorzystanie funduszu

W ramach Gwarancji dla młodzieży, państwa członkowskie realizują określone działania. Inicjatywa na rzecz zatrudnienia ludzi młodych stanowi uzupełnienie innych działań podejmowanych na szczeblu krajowym, związanych m.in. ze wsparciem pochodzącym z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), a zatem jest podporządkowana pod względem zarządzania EFS, w szczególności na poziomie krajowym. W związku z tym, przepisy Kodeksu o partnerstwie powinny mieć zastosowanie podobnie, jak wymaga się tego w przypadku wszystkich EFSI. Inne środki są bezpośrednio wdrażane przez odpowiednie departamenty krajowych ministerstw edukacji i zatrudnienia.

Na poziomie UE, krajowe plany i realizacja Gwarancji dla młodzieży są oceniane w kontekście Semestru europejskiego. Również Komitet ds. Zatrudnienia (EMCO) Rady ds. Zatrudnienia, Polityki Społecznej, Zdrowia i Ochrony Konsumentów (EPSCO) prowadzi wielostronny nadzór nad realizacją Gwarancji dla młodzieży. EMCO opracował ramy wskaźników na potrzeby monitorowania Gwarancji.

Partnerzy społeczni korzystający z funduszu: Zaangażowanie partnerów społecznych na poziomie UE w ramach Semestru europejskiego i EMCO pozostaje ograniczone do różnych form współpracy nieformalnej.

⁶⁹ Komisja Europejska, dokument roboczy służb Komisji 2016: Analytical underpinning for a New Skills Agenda for Europe Accompanying the document Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - A NEW SKILLS AGENDA FOR EUROPE: Working together to strengthen human capital, employability and competitiveness.

⁷⁰ Ibid.

⁷¹ Patrz: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1161&langId=en>

⁷² Międzynarodowa Organizacja Pracy 2012: Studies on Growth with Equity, “Eurozone Job Crisis – Trends and Policy Responses”.

⁷³ Eurofound 2012: “NEETs Young people not in employment, education or training: Characteristics, costs and policy responses in Europe”.

⁷⁴ C. Dhéret, M. Morosi 2015: One year after the Youth Guarantee: Policy fatigue or signs of action? European Policy Centre, Policy Brief.

⁷⁵ Ibid. Patrz również: M. Barslund, D. Gros 2013: Unemployment is the scourge, not youth unemployment per se - The misguided policy preoccupation with youth”, CEPS. A. Sapir 2013: Youth Unemployment: it’s growth, stupid! Bruegel.

Zarządzanie: Według partnerów społecznych, powinni oni odgrywać znacznie większą rolę w procesie zarządzania i podejmowania decyzji, monitorowania i realizacji Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych oraz Gwarancji dla młodzieży na poziomie UE.

Postulaty ulepszeń: Działające na szczeblu europejskim organizacje partnerów społecznych pracują nad zaleceniami dotyczącymi edukacji i szkoleń w ramach Semestru europejskiego. W tym kontekście należy wspomnieć, że pod koniec października 2016 r. europejskie międzysektorowe organizacje partnerów społecznych i ich krajowe organizacje członkowskie zostały zaproszone na posiedzenie przeglądowe Komitetu ds. Zatrudnienia Rady ds. Zatrudnienia, Polityki Społecznej, Zdrowia i Ochrony Konsumentów (EPSCO), dedykowane obecnej sytuacji w zakresie dialogu społecznego na poziomie krajowym i jego wpływowi na Semestr europejski. Wtedy właśnie EMCO po raz pierwszy przyjrzał się kwestii zaangażowania partnerów społecznych w Semestr europejski.⁷⁶

3.5 Horyzont 2020

Horyzont 2020 jest jedną z inicjatyw przewodnich strategii Europa 2020. Jest to największy program badań i innowacji w historii UE, z budżetem sięgającym prawie 80 mld euro na okres 2014-2020.⁷⁷ Część środków dostępnych w ramach Horyzontu 2020 została przeniesiona do Europejskiego Funduszu Inwestycji Strategicznych.

Horyzont 2020 składa się z trzech głównych filarów:

- ▶ Doskonała baza naukowa - filar skierowany do uczelni wyższych i ośrodków badawczych. Obejmuje takie inicjatywy jak Europejska Rada ds. Badań Naukowych; przyszłe i powstające technologie; działania „Marie Skłodowska-Curie”; infrastruktura badawcza, w tym e-infrastruktura;⁷⁸
- ▶ Wiodąca pozycja w przemyśle – filar bardziej ukierunkowany na MŚP. Obejmuje on takie działania jak innowacje w MŚP, dostęp do finansowania ryzyka, przywództwo w zakresie technologii wspomagających i przemysłowych, zaawansowane systemy produkcji i przetwarzania oraz biotechnologia;⁷⁹
- ▶ Wyzwania społecznie, zwłaszcza zdrowie, zmiany demograficzne i dobrostan obywateli; bezpieczeństwo żywnościowe, zrównoważone rolnictwo i leśnictwo, badania mórz i wód śródlądowych oraz biogospodarka; bezpieczna, czysta i efektywna energia; inteligentny, ekologiczny i zintegrowany transport; działania w obszarze klimatu, środowiska, efektywna gospodarka zasobami i surowcami; integracyjne, innowacyjne i refleksyjne społeczeństwa; bezpieczne społeczeństwa - ochrona wolności i bezpieczeństwa Europy i jej obywateli.⁸⁰

Budżet Horyzontu 2020 jest rozłożony pomiędzy kilka dyrekcji generalnych Komisji Europejskiej, odpowiedzialnej za przyznawanie budżetu i zarządzanie całym programem. Szczególną

⁷⁶ Patrz nota prasowa CEEP na ten temat: <http://www.ceep.eu/first-participation-of-national-social-partners-in-a-multilateral-review-of-the-employment-committee-on-the-european-semester/>.

⁷⁷ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1291/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. ustanawiające „Horyzont 2020” – program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji (2014–2020) oraz uchylające decyzję nr 1982/2006/WE Tekst mający znaczenie dla EOG

⁷⁸ Więcej informacji na temat poszczególnych celów: <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/h2020-section/excellent-science>

⁷⁹ Więcej informacji udostępniono na stronie: <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/h2020-section/industrial-leadership>

⁸⁰ Więcej informacji na temat poszczególnych wyzwań: <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/h2020-section/societal-challenges>

rolę odgrywają na tym polu trzy spośród nich: Dyrekcja Generalna ds. Badań i Innowacji, Dyrekcja Generalna ds. Rynku Wewnętrznego, Przemysłu, Przedsiębiorczości i MŚP oraz Generalna Dyrekcja ds. Jednolitego Rynku Cyfrowego.

W programie roboczym Horyzontu 2020 na lata 2015 i 2016⁸¹ wskazano, że grupą docelową programu są młodzi ludzie (począwszy od uczniów szkół podstawowych i średnich) o niskim poziomie podstawowych i funkcjonalnych umiejętności czytania, pisania i liczenia, a także NEET; finansowane będą badania dotyczące umiejętności i edukacji, a szczególny nacisk zostanie położony na wspieranie młodych innowatorów.⁸²

Dodatkowo wzmocniono jeden z podstawowych celów Horyzontu 2020, tj. budowanie powiązań między innowacjami a systemem edukacji. Zaplanowano opracowanie i realizację wspólnych programów w obszarze kształcenia i szkoleń za pośrednictwem platformy obejmującej wszystkie poziomy edukacji. Dążąc do wypełnienia luki pomiędzy badaniami a realną gospodarką, Horyzont 2020 próbuje też ożywić partnerstwa publiczno-prywatne (PPP). W ramach kilku PPP prowadzone są badania służące ustaleniu, jakie umiejętności są niezbędne we współczesnym świecie, oraz jakie działania w obszarze kształcenia i szkolenia najskuteczniej służą ich zdobywaniu.⁸³

HORYZONT 2020: Partnerzy społeczni korzystający z funduszu i udział w zarządzaniu

Partnerzy społeczni korzystający z funduszu: Z uwagi na złożoność programu Horyzont 2020, europejscy partnerzy społeczni (z jednym wyjątkiem: Rada Gmin i Regionów Europy, CEMR⁸⁴) do tej pory nie ubiegali się o finansowanie w jego ramach.

Zarządzanie: Programem Horyzont 2020 zarządza Dyrekcja Generalna ds. Badań Naukowych i Innowacji Komisji Europejskiej, działając za pośrednictwem organu zarządzającego EASME (Agencja Wykonawcza ds. Małych i Średnich Przedsiębiorstw), która trzyma również pieczę nad innymi instrumentami i programami finansowania na poziomie UE (w tym większością działań w ramach COSME, tj. nad unijnym programem na rzecz konkurencyjności przedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw, częścią programu LIFE (Program działań na rzecz środowiska i klimatu) oraz Europejskim Funduszem Morskim i Rybackim (EFMR)).

Partnerzy społeczni nie są obecnie zaangażowani w struktury zarządcze.

Postulaty ulepszeń: Zdaniem EKZZ i ETUCE, program Horyzont 2020 nie jest wystarczająco ukierunkowany na badania społeczne, ani otwarty na wnioski ze strony zainteresowanych stron innych niż instytuty badawcze i środowisko akademickie. Krajowe związki zawodowe chciałyby ubiegać się o dotacje w ramach tego programu, ale proces składania wniosków jest zbyt skomplikowany, a ponadto brakuje im doświadczenia w realizacji tego typu projektów. Według ankietowanych organizacji partnerów społecznych działających na poziomie międzysektorowym i sektorowym, rola partnerów społecznych w zarządzaniu i podejmowaniu decyzji w ramach programu powinna być znacznie większa, również po to, by lepiej dostosować program do potrzeb i wyzwań społecznych, na przykład w obszarze rozwoju zawodowego.

CEMR sugeruje na przykład, że partnerzy społeczni powinni być zaangażowani w fazie programowania i konsultowani w trakcie opracowywania programu. IndustriAll podkreśla, że związki zawodowe powinny uczestniczyć przynajmniej w filarze „Wyzwania społeczne”, a także w innych dziedzinach, w których posiadają szczególne doświadczenie i wiedzę, na przykład w filarze „Wiodąca pozycja w przemyśle”. Jak podkreśla

⁸¹ Dostęp: http://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/wp/2016_2017/main/h2020-wp1617-societies_en.pdf

⁸² Komisja Europejska, Dokument Służb Komisji 2016: Analytical underpinning for a New Skills Agenda for Europe Accompanying the document Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - A NEW SKILLS AGENDA FOR EUROPE: Working together to strengthen human capital, employability and competitiveness.

⁸³ Ibid.

⁸⁴ Projekt CITYinvest (<http://cityinvest.eu/home>) obejmuje wprowadzenie innowacyjnych modeli finansowania w trzech regionach pilotażowych w Belgii, Bułgarii i Hiszpanii, a także kompleksowy proces budowania zdolności w 10 krajach, w odniesieniu do konkretnych instrumentów finansowych.

CEMR, większe zaangażowanie europejskich organizacji patronackich mogłoby również przyczynić się do zwiększenia liczby wnioskodawców ubiegających się o finansowanie w ramach programu Horyzont 2020.

3.6 Finansowanie z EaSI

Program Unii Europejskiej na rzecz zatrudnienia i Innowacji społecznych (EaSI) to instrument finansowy, którym zarządza Dyrekcja Generalna ds. Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Włączenia Społecznego. Celem EaSI jest promowanie wysokiej jakości i trwałości zatrudnienia, zapewnienie ochrony socjalnej, walka z wykluczeniem społecznym i ubóstwem oraz, w ogólnym ujęciu, poprawa warunków pracy.

Budżet na lata 2014-2020 wynosi 919 mln euro, które podzielono pomiędzy trzy osie EaSI:

- ▶ Oś PROGRESS: modernizacja europejskiej polityki zatrudnienia i polityk społecznych (61% budżetu)
- ▶ Oś EURES: poprawa mobilności zawodowej w różnych państwach członkowskich (18% budżetu)
- ▶ Oś mikrofinansów i przedsiębiorczości społecznej (21% budżetu): dostęp do mikrofinansowania i przedsiębiorczość społeczna.⁸⁵

Razem powyższe trzy osie mają obejmować szeroki zakres celów, zgodnie z treścią rozporządzeniem o EaSI:⁸⁶

- ▶ Zagwarantowanie przestrzegania przepisów prawa UE w sprawie ochrony socjalnej oraz modernizacja tych przepisów;
- ▶ Zwiększenie zaangażowania w realizację celów UE w obszarze zatrudnienia, spraw społecznych i włączenia społecznego;
- ▶ Promowanie mobilności geograficznej i wspieranie tworzenia miejsc pracy na otwartym rynku pracy;
- ▶ Zwiększenie dostępności mikrofinansowania, zwłaszcza wobec najstabszych grup społecznych, a także wzmocnienie przedsiębiorstw społecznych i mikroprzedsiębiorstw.

W kontekście niniejszego opracowania, najważniejszą osią EaSI jest PROGRESS, ponieważ dotyczy przewidywania zapotrzebowania na umiejętności, analizy oraz szacowania podaży i popytu na umiejętności oraz potrzeb w zakresie jednolitego europejskiego rynku, kładąc podwaliny pod przyszłe inwestycje publiczne w edukację i szkolenia.⁸⁷ Najważniejsze działania w ramach EaSI, zarówno pod względem budżetu, jak i znaczenia dla naszego opracowania, to budowanie europejskiej klasyfikacji umiejętności, kompetencji, kwalifikacji i zawodów (ESCO). Klasyfikacja ta ma stanowić standard w odniesieniu do różnych europejskich kwalifikacji, a ostatecznym celem jest zapewnienie pełnej porównywalności programów nauczania z różnych państw członkowskich, a

⁸⁵ Trzy nazwy osi nawiązują do trzech programów realizowanych w okresie 2007-2013, zarządzanych niezależnie od siebie: PROGRESS, EURES i Progress Microfinance.

⁸⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1296/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie programu Unii Europejskiej na rzecz zatrudnienia i innowacji społecznych („EaSI”) i zmieniające decyzję nr 283/2010/UE ustanawiającą Europejski instrument mikrofinansowy na rzecz zatrudnienia i włączenia społecznego Progress Tekst mający znaczenie dla EOG

⁸⁷ Cf. Komisja Europejska 2015: Performance Monitoring Report of the European Union Programme for Employment and Social Innovation (EaSI) 2014.

przez to zapewnienie sprawiedliwej mobilności europejskiej, korzystnej dla pracodawców i pracowników. Budżet ESCO wynosi 7 mln euro.⁸⁸

Należy przy tym wspomnieć, że europejskie sektorowe rady umiejętności są finansowane właśnie przez EaSI. Są to inicjatywy służące rozwijaniu komunikacji i współpracy pomiędzy zaangażowanymi stronami oraz gromadzeniu informacji na temat umiejętności na poziomie europejskim i krajowym. Europejskie sektorowe rady umiejętności pełnią podwójną rolę: przekazują przejrzysty obraz potencjalnych niedoborów umiejętności na poziomie sektorowym oraz wspierają tworzenie i rozwój zarządzania umiejętnościami na poziomie sektorowym i krajowym.

Finansowanie z EaSI: Zaangażowanie partnerów społecznych w zarządzanie funduszem i doświadczenie w korzystaniu z niego

Partnerzy społeczni korzystający z funduszu: Finansowaniem EaSI zarządza Dyrekcja Generalna ds. Zatrudnienia i Spraw Społecznych Komisji Europejskiej, a partnerzy społeczni nie są bezpośrednio zaangażowani w całościowe zarządzanie programem i podejmowanie decyzji.

Jednocześnie wiele sektorowych organizacji partnerów społecznych aktywnie uczestniczyło, jako kluczowi interesariusze, w tworzeniu **rad ds. umiejętności sektorowych**, finansowanych przez instrumenty EaSI. W wielu innych sektorach (pielęgniarstwo, budownictwo, metalurgia, gazownictwo, motoryzacja, przemysł chemiczny, rybołówstwo, przemysł meblowy, stoczniowy, sektor audiowizualny i rozrywkowy, rolnictwo, sektor energetyczny, sport i rekreacja, branża mleczarska) europejscy sektorowi partnerzy społeczni przeprowadzili studia wykonalności w ramach działalności Komitetów Dialogu Społecznego, nawet jeśli nie udało się utworzyć rad ds. umiejętności sektorowych. Tego typu organy ustanowiono tylko w trzech sektorach: w przemyśle tekstylnym, odzieżowym i obuwniczym⁸⁹, w handlu⁹⁰ i przemyśle motoryzacyjnym⁹¹.

3.7 Linie budżetowe Dialogu Społecznego

Budżet UE obejmuje instrument finansowania służący promowaniu dialogu społecznego na poziomie poszczególnych sektorów i pomiędzy nimi, zwany liniami budżetowymi dialogu społecznego. Funkcjonowanie tego instrumentu związane jest z treścią art. 154 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) oraz obowiązkiem Komisji Europejskiej w obszarze sprzyjania i wspierania europejskiego dialogu społecznego, na poziomie międzysektorowym i sektorowym, z uwzględnieniem różnych wymiarów, takich jak wymiana informacji, konsultacje, negocjacje i wspólne działania.

Zaproszenia do składania wniosków w ramach linii budżetowych mają wspierać finansowo konsultacje, spotkania, negocjacje i inne działania służące osiągnięciu tych celów i promowaniu dalszych działań⁹² europejskich partnerów społecznych na poziomie międzysektorowych i sektorowym.

⁸⁸ Komisja Europejska, Dokument Służb Komisji 2016: Analytical underpinning for a New Skills Agenda for Europe Accompanying the document Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - A NEW SKILLS AGENDA FOR EUROPE: Working together to strengthen human capital, employability and competitiveness.

⁸⁹ <http://europeanskillscouncil.t-c-l.eu/>

⁹⁰ <http://www.europeancommerce.eu/default.aspx>

⁹¹ <http://euautomotiveskillscouncil.eu/>

⁹² Zgodnie z treścią dokumentów UE, m.in. komunikatu „Europejski dialog społeczny, siła dla innowacji i zmiany” (COM (2002) 341)”, komunikatu Komisji „Partnerstwo na rzecz zmian w rozszerzonej Europie - wzmocnienie wkładu europejskiego dialogu społecznego” COM(2004) 557 i dokumentu roboczego służb Komisji na temat funkcjonowania i potencjału europejskiego sektorowego dialogu społecznego (SEC (2010) 964).

Działania, które otrzymują wsparcie finansowe powinny pomagać organizacjom partnerów społecznych w poszukiwaniu rozwiązań w odpowiedzi na wyzwania związane z zatrudnieniem w UE i polityką społeczną, zgodnie z treścią kluczowych dokumentów Komisji, takich jak komunikat o ukończeniu budowy unii gospodarczej i walutowej (COM (2015) 600), roczne analizy wzrostu gospodarczego, wspólne sprawozdanie o zatrudnieniu i zalecenia skierowane do państw członkowskich w ramach Semestru europejskiego, a także innych dokumentów, takich jak wytyczne polityczne i programy prac Komisji Europejskiej.

Te linie budżetowe mogą być również wykorzystane do finansowania działań z udziałem przedstawicieli partnerów społecznych z krajów kandydujących. Służą promowaniu równego udziału kobiet i mężczyzn w organach decyzyjnych zarówno związków zawodowych, jak i organizacji pracodawców. Te dwa ostatnie elementy stanowią wymogi horyzontalne.

Linie budżetowe dialogu społecznego: Zaangażowanie partnerów społecznych i zarządzanie

Partnerzy społeczni korzystający z funduszu: Wszyscy europejscy partnerzy społeczni na szczeblu międzysektorowym i sektorowym korzystali z linii budżetowych, realizując szeroką gamę projektów tematycznych, m.in. dotyczących kształcenia i szkolenia (patrz tabela w załączniku). Zrealizowane projekty miały bezpośredni wpływ na zwiększenie znaczenia dialogu społecznego, w szczególności w tych państwach członkowskich, które przystąpiły do UE niedawno. Linie budżetowe przeznaczone na dialog społeczny odgrywają zatem kluczową rolę w międzysektorowym i sektorowym dialogu społecznym⁹³ oraz w realizacji wieloletnich programów prac partnerów społecznych w tym kontekście.

Zarządzanie: Liniami budżetowymi dialogu społecznego zarządza Dyrekcja Generalna ds. Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Włączenia Społecznego, we współpracy z Dyrekcją Generalną ds. Budżetu. Nie powołano do życia specjalnego organu zarządzającego. Decyzje o wdrożeniu, a także przeznaczeniu środków na konkretne projekty podejmuje właściwa jednostka Komisji Europejskiej. Jako główni beneficjenci funduszu, europejskie organizacje partnerów społecznych nie są zaangażowane w proces podejmowania decyzji i zarządzania. Organizacje partnerów społecznych odnotowały ostatnio dość negatywne zmiany m.in. w zakresie zasad przyznawania finansowania, m.in. rosnące obciążenie administracyjne oraz cięcia środków dostępnych w ramach budżetu. Uważają w związku z tym, że należy zadbać o bliższą i lepszą wymianę oraz regularną koordynację pomiędzy DG EMPL i partnerami społecznymi w zakresie zarządzania i realizacji linii budżetowych.

Postulaty ulepszeń: Choć w ogólnym ujęciu partnerzy społeczni są zadowoleni z linii budżetowych UE, niepokoją ich zmiany, jakie zaszły w ostatnich latach, a mianowicie zmniejszenie całkowitej dostępnej kwoty budżetu, co przyniosło zwiększoną konkurencję w ramach dostępnych środków wśród organizacji partnerów społecznych na europejskim, a w szczególności na krajowym i regionalnym poziomie. Wielu partnerów społecznych wyraziło swoje niezadowolenie z realizacji innych działań, np. zastąpienia dotychczasowych dwóch rocznych naborów jednym oraz przedłużenia czasu realizacji projektów z jednego do dwóch lat. Zakłada się, że zmiany te są wynikiem redukcji personelu przez Komisję.

3.8 Inne (COSME, Programy CIP, EGF, LIFE, Program działań Unii w dziedzinie zdrowia itd.)

Realizowane są także inne programy i inicjatywy, które mają znaczenie z punktu widzenia publicznego finansowania inwestycji w edukację i szkolenia na poziomie europejskim.

Pierwszy z nich, **COSME**, to Program na rzecz konkurencyjności przedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw. Programem COSME zarządza EASME, Agencji Wykonawczej Komisji

⁹³ Obecnie działa 43 sektorowych komitetów dialogu społecznego. Patrz: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=480&langId=en&intPageId=1859>

Europejskiej na rzecz Małych i Średnich Przedsiębiorstw. Budżet COSME na lata 2014-2020 wynosi 2,3 mld euro i ma służyć realizacji czterech celów:

- ▶ ułatwianiu dostępu do finansowania małym i średnim przedsiębiorstwom (na przykład zachęcając je do przyjęcia nowego modelu biznesowego),
- ▶ ułatwianiu MŚP dostępu do rynku,
- ▶ pobudzaniu ducha przedsiębiorczości (np. poprzez finansowanie programu Erasmus dla młodych przedsiębiorców⁹⁴ i budowanie zdolności),
- ▶ podejmowaniu działań na rzecz stworzenia bardziej korzystnych warunków dla rozwoju działalności gospodarczej.

Co istotne, ze środków COSME sfinansowano projekt WORTH, który był częścią realizowanego w okresie 2013-2015 Programu ramowego na rzecz konkurencyjności i innowacji (CIP, więcej na temat tego programu poniżej), i który rozpoczęto w 2013 r. Celem WORTH było ułatwienie współpracy pomiędzy firmami z różnych państw członkowskich, zajmujących się projektowaniem, rzemiosłem i produkcją przemysłową.⁹⁵

Efektem tych działań była promocja branż kreatywnych (tj. wzornictwa i kilku związanych z nim rzemiosł i zawodów), a także tworzenie produktów i procesów o wysokiej wartości projektowej. Już w fazie pilotażowej, projekt WORTH okazał się takim sukcesem, że podjęto decyzję o kontynuowaniu go po 2013 r. z wykorzystaniem finansowaniu z programu COSME.⁹⁶

Program ramowy na rzecz konkurencyjności i innowacji był programem wspierania działalności innowacyjnej: jego realizacja dobiegła końca w 2013 r. Program dysponował budżetem w łącznej wysokości 3,6 mld euro i był poprzednikiem COSME. Warto wspomnieć, że dzięki realizacji trzech programów (tj. Programu na rzecz przedsiębiorczości i innowacji - EIP, Programu na rzecz wspierania polityki w zakresie technologii informacyjnych i komunikacyjnych – ICT PSP oraz programu Inteligentna Energia dla Europy - IEE) przyczynił się do rozwoju społeczeństwa informacyjnego, inwestując w edukację i szkolenia w zakresie ICT.⁹⁷

Europejski Fundusz Dostosowania do Globalizacji⁹⁸ powstał w 2006 r. w celu zapewnienia wsparcia osobom, które straciły pracę wskutek globalnych zmian strukturalnych. Zarządza nim Dyrekcja Generalna ds. Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Włączenia Społecznego, a łączny budżet programu na lata 2014-2020 wynosi 150 mln euro. Może być wykorzystany na pokrycie 60% kosztów projektów, które pomogą zwolnionym pracownikom znaleźć nową pracę lub otworzyć własną firmę. Fundusz interweniuje z reguły tam, gdzie mamy do czynienia ze zwolnieniem ponad 500 osób przez jedną firmę. Środki finansowe EFG inwestowane są w edukację, szkolenia i przekwalifikowanie. Do jego głównych instrumentów należą dostosowane do potrzeb, aktywne polityki rynku pracy, mające zapewnić natychmiastową i długotrwałą pomoc zwolnionym

⁹⁴ [Program Erasmus dla młodych przedsiębiorców jest transgranicznym programem wymiany, który daje przyszłym i początkującym przedsiębiorcom możliwość uczenia się od doświadczonych przedsiębiorców prowadzących małe firmy w innych Państwach Uczestniczących. Więcej informacji: <http://www.erasmus-entrepreneurs.eu/>](http://www.erasmus-entrepreneurs.eu/)

⁹⁵ Więcej informacji udostępniono na stronie: <http://www.worth-project.eu/>

⁹⁶ Komisja Europejska, Dokument Służb Komisji 2016: Analytical underpinning for a New Skills Agenda for Europe Accompanying the document Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - A NEW SKILLS AGENDA FOR EUROPE: Working together to strengthen human capital, employability and competitiveness.

⁹⁷ Więcej informacji na temat CIP opublikowano na stronie internetowej (poprzednia wersja): <http://ec.europa.eu/cip/>

⁹⁸ Więcej informacji na temat EGGF na stronie <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=326>

pracownikom. Należą do nich: udzielanie informacji, poradnictwo, dostęp do środków na sfinansowanie mobilności oraz organizacja szkoleń.⁹⁹

Program Life jest instrumentem finansowym, który Komisja Europejska wdraża od 1992 r. Jego budżetem zarządza Dyrekcja Generalna ds. Środowiska, a w okresie 2014-2020 wynosi on 3,4 mld euro.¹⁰⁰ Głównym celem programu jest wspieranie projektów związanych z ochroną środowiska i zapobieganiem zmianom klimatu; inwestycje w edukację i szkolenia dotyczą właśnie tych obszarów. Interwencje w ramach Life przyczyniły się do utworzenia zielonych miejsc pracy poprzez „ekologizację” europejskiego rynku pracy, wprowadzenia praktycznych wytycznych i organizację szkoleń *ad hoc*.¹⁰¹

Ostatnim programem, o którym należy wspomnieć w tym kontekście jest **Program działań UE na rzecz zdrowia**, trzeci tego rodzaju w historii Europy. Jego realizację rozpoczęto w 2014 r.¹⁰² i ma on na celu poprawę stanu zdrowia obywateli UE oraz niwelowanie nierówności w tej sferze poprzez prowadzenie i wspieranie kampanii publicznych oraz wdrażanie innowacyjnych rozwiązań w obszarze zdrowia, a także zapewnienie trwałości systemów opieki zdrowotnej.¹⁰³ Jego budżet na lata 2014-2020 wynosi 0,44 mld euro, a program jest realizowany pod kierownictwem Dyrekcji Generalnej ds. Zdrowia i Bezpieczeństwa Żywności. Pomimo stosunkowo niewielkiej skali, jest istotny dla niniejszego opracowania, ponieważ z jego środków współfinansowano badania¹⁰⁴ dotyczące niedopasowania i zapotrzebowania na umiejętności w sektorze zdrowia.¹⁰⁵

3.9 Edukacja a Plan Inwestycyjny dla Europy

3.9.1 Plan inwestycyjny dla Europy i EFSI

Plan Inwestycyjny dla Europy (IPE) ogłoszono w listopadzie 2014 r. jako pierwszą, szeroko zakrojoną inicjatywę Komisji pod przewodnictwem Jean-Claude’a Junckera (stąd nazwa „Plan Junckera”)¹⁰⁶. IPE stanowił odpowiedź na wyzwanie związane z tym, że w 2013 r. wartość inwestycji w UE była o 15% niższa niż w 2007 r. W celu uzupełnienia luki inwestycyjnej, w czerwcu 2015 r. oficjalnie zatwierdzono IPE oraz Europejski Fundusz na rzecz Inwestycji Strategicznych (EFIS), którego realizację rozpoczęto zaraz po nim.

⁹⁹ Komisja Europejska, Dokument Służb Komisji 2016: Analytical underpinning for a New Skills Agenda for Europe Accompanying the document Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - A NEW SKILLS AGENDA FOR EUROPE: Working together to strengthen human capital, employability and competitiveness.

¹⁰⁰ Więcej informacji opublikowano na stronie <http://ec.europa.eu/environment/life/>

¹⁰¹ Komisja Europejska, Dokument Służb Komisji 2016: Analytical underpinning for a New Skills Agenda for Europe Accompanying the document Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - A NEW SKILLS AGENDA FOR EUROPE: Working together to strengthen human capital, employability and competitiveness.

¹⁰² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 282/2014 z dnia 11 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia Trzeciego Programu działań Unii w dziedzinie zdrowia (2014–2020) oraz uchylające decyzję nr 1350/2007/WE.

¹⁰³ Komisja Europejska, Oświadczenie komisarza Borga po głosowaniu w Parlamencie w sprawie Programu Zdrowia na lata 2014-2020, dostępne na stronie: [http://europa.eu/rapid/press-release STATEMENT-14-31 en.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_STATEMENT-14-31_en.htm)

¹⁰⁴ Badania są prowadzone przez Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD).

¹⁰⁵ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 282/2014 z dnia 11 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia Trzeciego Programu działań Unii w dziedzinie zdrowia (2014–2020) oraz uchylające decyzję nr 1350/2007/WE.

¹⁰⁶ COM (2014) 903 wersja ostateczna, Komunikat Komisji Europejskiej w sprawie Planu Inwestycyjnego dla Europy, 26 listopada 2014 r.

Pomimo swojej nazwy, EFIS nie jest funduszem, ale obejmuje gwarancje udzielone Grupie EBI z budżetu UE (głównie z budżetu Horyzontu 2020) oraz wkład kapitałowy przekazany przez EBI. Ta struktura finansowa zwiększa zdolność ponoszenia ryzyka przez Grupę EBI, umożliwiając jej finansowanie większej liczby projektów wysokiego ryzyka lub bardziej ryzykownych transz projektów bez pogarszania jakości jej aktywów, a zatem bez negatywnego wpływu na jej rating kredytowy AAA, stanowiący fundament, na którym opiera się trwałość modelu biznesowego Grupy. To z kolei ma stymulować inne inwestycje, w bezpieczniejszych transzach projektów, poprzez zmniejszenie ryzyka dzięki wzmocnieniu jakości kredytowej. Co ważne, EFIS zapewnia dodatkowość wobec operacji, którym udziela wsparcia.

Oczekuje się, że dostarczając w sumie 21 mld euro (15 mld euro pochodzących z budżetu UE i 6 mld euro z EBI), EFSI przyczyni się do uruchomienia inwestycji na łączną sumę 315 mld euro (co oznacza wskaźnik stymulacji inwestycji 1:15) dzięki efektowi dźwigni i współfinansowaniu (do lipca 2018 r.). Środki stanowiące gwarancję pochodzą z reorganizacji budżetów UE w okresie 2015-2020 i z Horyzontu 2020/InnoFin (instrument kapitałowy i podziału ryzyka w dziedzinie innowacji i badań naukowych), COSME (gwarancje MŚP) i instrumentu „Łącząc Europę” (infrastruktura transportowa).

Zgodnie z treścią art. 9 rozporządzenia od EFSI¹⁰⁷, Fundusz uczestniczy w realizacji projektów w siedmiu poniższych obszarach:

- ▶ *Badania, rozwój i innowacje*, w szczególności w ramach projektów realizowanych w oparciu o założenia programu Horyzont 2020 (należy w tym kontekście zauważyć, że inwestycje będą finansowane z budżetu Horyzontu, który zostanie w ten sposób zredukowany); infrastruktury badawczej; projekty i programy demonstracyjne, a także wdrożenie odpowiedniej infrastruktury, technologii i procesów; wsparcie dla środowisk akademickich, w tym współpraca z przemysłem; transfer wiedzy i technologii;
- ▶ *Rozwój sektora energetycznego zgodnie z priorytetami unii energetycznej*, w tym bezpieczeństwo energetyczne, a także ramy klimatu i energii na lata 2020, 2030 i 2050 (rozwój energetyki z wykorzystaniem źródeł odnawialnych, efektywności energetycznej/oszczędności energii; modernizacja infrastruktury energetycznej);
- ▶ *Rozwój infrastruktury transportowej, a także sprzętu i innowacyjnych technologii dla transportu*, w szczególności poprzez realizację projektów i priorytety horyzontalne kwalifikujące się do finansowania na podstawie rozporządzenia (UE) nr 1315/2013 oraz rozporządzenia (UE) nr 1316/2013; inteligentna i zrównoważona mobilność miejska; projekty łączące węzły z infrastrukturą TEN-T;
- ▶ *Wsparcie finansowe z EFI i EBI dla podmiotów zatrudniających do 3 000 pracowników*, ze szczególnym uwzględnieniem małych i średnich przedsiębiorstw oraz małych firm o średniej kapitalizacji, w szczególności przez tzw. „okienko dla MŚP”;
- ▶ *Opracowanie i wdrożenie technologii informacyjnych i komunikacyjnych*, głównie za pośrednictwem cyfrowych treści i usług, rozwoju infrastruktury i szybkich sieci szerokopasmowych;
- ▶ *Środowisko i efektywne wykorzystanie zasobów*;

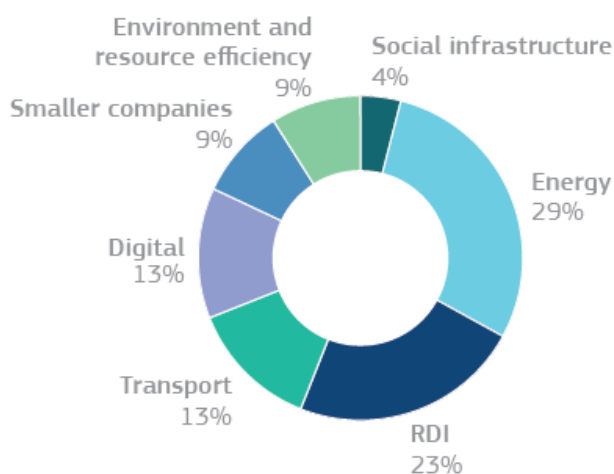
¹⁰⁷ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/1017 z dnia 25 czerwca 2015 r. w sprawie Europejskiego Funduszu na rzecz Inwestycji Strategicznych, Europejskiego Centrum Doradztwa Inwestycyjnego i Europejskiego Portalu Projektów Inwestycyjnych oraz zmieniającego rozporządzenia (UE) nr 1291/2013 i (UE) nr 1316/2013 – Europejski Fundusz na rzecz Inwestycji Strategicznych.

- ▶ *Kapitał ludzki, kultura i zdrowie*, w szczególności poprzez edukację i szkolenia; sektor kultury i branże kreatywne; innowacyjne rozwiązania dla zdrowia; nowe, skuteczne leki; infrastruktura społeczna, gospodarka społeczna i solidarna; turystyka.

Według Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI), potencjał EFIS w sektorze edukacji może zostać w pełni wykorzystany dzięki partnerstwom publiczno-prywatnym (PPP). Według Komisji/EBI, przykładami projektów EFIS dla sektora edukacji byłyby mobilizacja inwestycji w zakresie infrastruktury przez PPP (placówki sektora prywatnego, takie jak uczelnie i przedszkola), współpraca w zakresie biznesu i B+R, programów szkolenia zawodowego i pożyczek dla studentów. Komisja ogłosiła także, że zapewnione zostaną możliwości wykorzystania EFIS na potrzeby wspierania inwestycji w aktywa niematerialne, takie jak szkolenia nauczycieli lub szkolenia zawodowe. Biorąc pod uwagę prawdopodobnie niewielką skalę projektów, Komisja kładzie nacisk na agregację projektów, którą uważa się za decydującą. Tutaj pomocą może służyć European Investment Advisory Hub; sugeruje się w tym kontekście utworzenie specjalnej platformy inwestycyjnej.

Od kiedy rozpoczęto realizację planu, w ramach EFIS zatwierdzono około 250 projektów (nie wszystkie zostały jeszcze podpisane) w 26 państwach członkowskich UE (według danych przekazanych przez Komisję Europejską w czerwcu 2016 r.), co przekłada się na zobowiązania finansowe EFIS rządu 12,8 mld euro (9,3 mld euro na projekty infrastrukturalne i innowacyjne oraz 3,5 mld euro na finansowanie małych i średnich przedsiębiorstw).¹⁰⁸

Rys. 4: Transakcje EFSI zatwierdzone przez Europejski Bank Inwestycyjny (EBI) - Podział na sektory (stan z maja 2016 r.)



Źródło: Komisja Europejska (2016): *The Investment Plan for Europe. State of Play*.

Environment and resource efficiency	Środowisko i efektywność wykorzystania zasobów
Social infrastructure	Infrastruktura społeczna
Energy	Energia
RDI	B+R+I
Transport	Transport
Digital	Technologie cyfrowe
Smaller companies	Mniejsze przedsiębiorstwa

¹⁰⁸ Komisja Europejska: Komunikat „Europa znów inwestuje. Wnioski z realizacji planu inwestycyjnego dla Europy”. COM (2016) 359 wersja ostateczna. Bruksela, 1.6.2016.

W odniesieniu do sektorów docelowych, spośród 57 projektów, które zatwierdzono do maja 2016 r. w obszarze infrastruktury i innowacji, tylko **pięć ma wymiar społeczny i żaden z nich nie realizuje celu związanego z kapitałem ludzkim, wykształceniem i umiejętnościami**.¹⁰⁹

O ile udział tych projektów społecznych w łącznej kwocie zobowiązań finansowych EBI/EFIS wynosi jedynie 4% i jest znacznie niższy niż we wszystkich innych sektorach, wartość czynnika wyzwalamącego dodatkowe inwestycje również oszacowano znacznie poniżej ogólnych oczekiwań EFIS. Biorąc pod uwagę, że zobowiązania finansowe EFIS/EBI wynoszą 818 mln euro, oczekuje się, że zaowocują inwestycjami na łączną kwotę 1,56 mld euro; oznacza to, że wartość czynnika wyzwalamącego będzie mniejsza niż 2.

EKZZ i ETUCE podniosły ten problem, a także wskazały na niebezpieczeństwo, że instrument EFIS może spowodować zakłócenia przez wzmocnienie już obserwowanej tendencji „urynkowienia” usług publicznych oraz edukacji i szkoleń. Podkreślono potrzebę utrzymania odpowiedzialności władz publicznych za inwestycje w sektorze edukacji.¹¹⁰

W ramach podsumowania doświadczeń EFIS po upływie jednego roku, Komisja Europejska wskazała, że w odniesieniu do inwestycji społecznych, w tym w dziedzinie edukacji, zostanie podjętych szereg działań służących wspieraniu realizacji kwalifikujących się projektów.¹¹¹ Aby zapewnić większą widoczność projektów w sektorach gospodarki społecznej i zdrowia, Komisja przeprowadza obecnie studium wykonalności na europejskim portalu projektów inwestycyjnych w odniesieniu do inwestycji społecznych/edukacyjnych.

Komisja poinformowała również, że prowadzi rozmowy z Europejskim Funduszem Inwestycyjnym (EFI) w sprawie utworzenia „innowacyjnego” instrumentu oddziaływania społecznego, co pociągałoby za sobą utworzenie funduszy wpływu społecznego (Social Impact Funds, SIF) lub inwestowanie w już istniejące, w celu wspierania społecznej przedsiębiorczości i świadczenia usług społecznych przez przedsiębiorstwa społeczne (więcej szczegółów: patrz następny rozdział).

Fundusze wpływu społecznego mają na celu zwiększenie nakładów inwestycyjnych ze strony krajowych banków wsparcia publicznego oraz z sektora prywatnego. Oczekuje się, że wartość inwestycji na poziomie odbiorców końcowych sięgnie 1 mld euro. Takie inwestycje w fundusze wpływu społecznego mogłyby być wspierane w ramach EFIS (jako część instrumentu kapitałowego „okienko dla MŚP”). Ponadto Komisja rozważa możliwość udzielenia komplementarnego wsparcia finansowego z programu EaSI i Europejskiego Funduszu Społecznego.

3.9.2 Kredyty EBI dla sektora edukacji

Realizując projekty w sektorze edukacji, warto także skorzystać z pożyczek udzielanych przez Europejski Bank Inwestycyjny, ponieważ działa on w tej branży już od końca lat 90.

¹⁰⁹ Realizowanych jest pięć projektów: w *Hiszpanii* (badania i rozwój w celu poprawy opieki medycznej), *Irlandii* (budowa nowych ośrodków podstawowej opieki zdrowotnej), *Francji* (mieszkania socjalne), *Wielkiej Brytanii* (budowa nowego szpitala klinicznego na terenach poprzemysłowych w Birmingham) oraz *Austrii* (budowa i remonty szpitali).

¹¹⁰ EKZZ: Oświadczenie EKZZ w sprawie Planu inwestycyjnego dla UE. Przyjęto na posiedzeniu Komitetu Wykonawczego w dniach 2-3 grudnia 2014 r. ETUCE: Stanowisko w sprawie Planu inwestycyjnego dla Europy. Przyjęty przez Prezydium ETUCE dnia 10 grudnia 2014 r. CEEP: Opinia CEEP w sprawie Planu inwestycyjnego przedstawionego przez Komisję Europejską. Opinia, 22 grudnia 2014 r.

¹¹¹ Komisja Europejska (2016): Plan inwestycyjny dla Europy

EBI udziela kredytów na różne typy projektów edukacyjnych związanych w większości z inwestycjami w infrastrukturę i zaplecze techniczne:

- ▶ placówki opieki nad dziećmi i przedszkola;
- ▶ infrastruktura szkół podstawowych i średnich;
- ▶ zaplecze techniczne szkół wyższych i uniwersytetów;
- ▶ kolegia kształcenia zawodowego;
- ▶ kredyty dla studentów;
- ▶ infrastruktura badawcza.

Jak pokazuje poniższa tabela, całkowita wartość kredytów dla sektora edukacji jako odsetek wszystkich kredytów udzielanych przez EBI jest dość skromna, bo stanowiła zaledwie około 6% w 2015 r. i 5% w latach 2011-2015. Istnieją również znaczne rozbieżności między poszczególnymi krajami (patrz tabela A.4 w załączniku). O ile takie kraje takie jak Luksemburg, Irlandia, Finlandia, Francja czy Cypr charakteryzuje wysoki udział projektów edukacyjnych w ogólnej liczbie projektów, którym EBI przyznał kredyty, należy podkreślić, że w większości były to projekty o niskiej stopie ryzyka, a zatem z pożyczek bardziej korzystają kraje o niskiej stopie bezrobocia i stabilnej gospodarce.

Tabela 4: Finansowanie udzielane przez EBI w obszarze edukacji i szkoleń w UE (w mln EUR)

	2015		2011-2015	
	Kwota	% całości	Kwota	% całości
Edukacja	4.296	6,2	14.765	4,9
Szkolnictwo średnie	1.407	2,0	5.377	1,8
Szkolnictwo wyższe	1.291	1,9	4.982	1,7
Kształcenie i szkolenie	1.529	2,2	4.048	1,3
Szkolnictwo podstawowe	28	0,0	274	0,1
Edukacja przedszkolna	41	0,1	84	0

Źródło: EIB Statistical Report 2015. Więcej informacji, patrz tabela A.4 w załączniku.

3.10 Inicjatywy wspierające partnerstwa publiczno-prywatne na rzecz inwestycji w szkolenia i edukację

3.10.1 Definicja partnerstwa publiczno-prywatnego

W Unii Europejskiej nie ma jednolitej koncepcji partnerstwa publiczno-prywatnego, chociaż Zielona księga w sprawie partnerstw publiczno-prywatnych (COM/2004/0327 wersja ostateczna) wskazuje na następujące wspólne cechy PPP:

- ▶ Względnie długie trwanie współpracy pomiędzy partnerem publicznym i partnerem prywatnym w różnych aspektach planowanego projektu.
- ▶ Metoda finansowania projektu, częściowo przez sektor prywatny, czasem poprzez porozumienia pomiędzy różnymi uczestnikami. (...)
- ▶ Istotna rola podmiotu gospodarczego, który uczestniczy w różnych etapach projektu (projektowanie, kończenie prac, wdrażanie, finansowanie).
- ▶ Partner publiczny koncentruje się na określeniu celów, które muszą być osiągnięte z punktu widzenia interesu publicznego, na jakości świadczonych usług i polityce cenowej; jest on

odpowiedzialny również za nadzorowanie dostosowywania się partnera prywatnego do tych celów.

- ▶ Rozłożenie ryzyka pomiędzy partnera publicznego i partnera prywatnego, na którego przenoszone jest ryzyko zazwyczaj podejmowane przez sektor publiczny.

Według Education International, organizacji reprezentującej organizacje nauczycieli i innych pracowników oświaty, istnieją różne formy umownych PPP związanych z sektorem edukacji:¹¹²

- ▶ Po pierwsze, najbardziej rozpowszechnioną formą są **infrastrukturalne PPP**, w których po sfinansowaniu i zbudowaniu np. szkoły, partner prywatny w niektórych przypadkach także wydzierżawia, a wreszcie przenosi własność obiektu na sektor publiczny.
- ▶ Po drugie, istnieją tzw. **szkoły kontraktowe** (ang. *contract schools*), które są szkołami publicznymi i finansowanymi ze źródeł publicznych, ale prowadzonymi przez partnera prywatnego, który otrzymuje wynagrodzenie za zarządzanie placówką.
- ▶ Po trzecie, **usługi edukacyjne**, takie jak inspekcje placówek oświatowych lub dostawy materiałów do nauki (a w niektórych przypadkach także nieedukacyjne usługi dodatkowe) **zlecane** partnerowi prywatnemu.

Klasyfikacja jako PPP zależy od praktyki stosowanej w danym kraju, a jednoznaczne rozróżnienie nie zawsze jest możliwe. Tematem poniższego opisu i analizy są infrastrukturalne PPP, które mają szczególne znaczenie w wielu krajach, a także na rynku UE.

Partnerstwa publiczno-prywatne w UE

W UE obowiązuje kilka przepisów prawnych wspierających funkcjonowanie partnerstw publiczno-prywatnych. W 2008 r. Komisja Europejska i EBI powołali do życia Europejskie Centrum Ekspertyzy PPP (EPEC), które ma informować o tego rodzaju przedsięwzięciach. Od początku lat 90., zwiększoną popularność PPP uzasadniały ograniczenia budżetowe, dążenie do bardziej intensywnego korzystania z *know-how* sektora prywatnego oraz, w bardziej ogólnym ujęciu, ewolucja roli państwa w gospodarce i jego funkcje organizacyjne, regulacyjne i kontrolne.¹¹³

Z powodu kryzysu finansowego, wartość transakcji realizowanych w ramach PPP spadła, głównie w wyniku zwrotu w stronę mniejszych projektów.¹¹⁴ Po spadku w okresie od 2007 r., w 2010 r. po raz pierwszy zaobserwowano wzrost.¹¹⁵

Największym rynkiem PPP w Europie nadal jest Wielka Brytania, chociaż inne kraje coraz częściej korzystają z PPP. Według EBI, w ostatnich latach odnotowano wzrost popularności PPP we Francji i krajach Europy Południowej.

Rola inwestorów instytucjonalnych, takich jak towarzystwa ubezpieczeniowe i fundusze emerytalne jako dostawców kapitału dla europejskich PPP wzrosła na przestrzeni lat. W 2015 r. w ośmiu krajach (Wielka Brytania, Belgia, Dania, Francja, Irlandia, Finlandia, Turcja i Holandia) przeprowadzono transakcje z wykorzystaniem środków inwestora instytucjonalnego (w porównaniu z sześcioma krajami w 2014 r.). Rządy i międzynarodowe, publiczne instytucje finansowe odgrywają ważną rolę w finansowaniu i wspieraniu europejskich PPP.¹¹⁶

Porównując przepływy inwestycyjne PPP z łączną sumą inwestycji infrastrukturalnych, udział PPP jest stosunkowo niewielki. PPP finansowane są głównie dzięki kredytom (publicznym i prywatnym). Choć

¹¹² Education International (2009), Public Private Partnerships in Education, wrzesień 2009 r., http://www.boeckler.de/pdf/magmb_2010_10_ppp_studie_en.pdf.

¹¹³ Komisja Europejska 2004: Zielona Księga w sprawie partnerstw publiczno-prywatnych oraz prawa wspólnotowego w zakresie zamówień publicznych i koncesji. COM / 2004/0327, wersja ostateczna

¹¹⁴ Kappeler, A. & Nemoz, M. 2010: Public-Private Partnerships in Europe – before and during the recent financial crisis, http://www.eib.org/epec/resources/efr_epec_ppp_report1.pdf

¹¹⁵ epec 2010: Market Update: Review of the European PPP Market in 2010

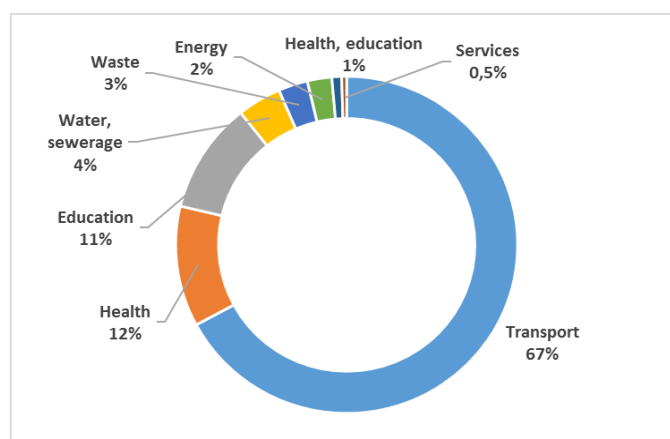
¹¹⁶ epec: Market Update: Review of the European PPP Market in 2010 / 2015.

finansowanie dzięki obligacjom nie odgrywało ważnej roli od 2008 r., udział kapitału charakteryzuje się znacznymi wahaniami. W latach 2000-2011 udział kredytów EBI w całości finansowania PPP wahał się między 10 a 15%, z pewnymi wyjątkami.¹¹⁷ Wykorzystanie środków unijnych z funduszy strukturalnych w celu finansowania PPP nie było w ostatnich latach powszechną praktyką, również z powodu niekompatybilności długoterminowych projektów z zasadami przyznawania dotacji.¹¹⁸

3.10.2 Partnerstwa publiczno-prywatne finansowane przez EBI

W latach 1990-2015 Europejski Bank Inwestycyjny sfinansował łącznie 216 PPP, przekazując im w ramach udzielonych kredytów łączną kwotę 44,3 mld euro. W latach 1990-1997 ze wsparcia skorzystały tylko projekty w sektorze transportu, ale od 1998 r. finansowanie otrzymywały także projekty edukacyjne.¹¹⁹ Poniższy rysunek przedstawia przegląd udziału projektów z różnych sektorów:

Rys. 5: Udział projektów PPP finansowanych przez EBI w latach 1999-2015 w podziale na sektory



Źródło: epec: PPPs financed by the European Investment Bank from 1990 to 2015, kwiecień 2016 r.

Health, education	Edukacja, zdrowie
Services	Usługi
Transport	Transport
Health	Zdrowie
Education	Edukacja
Water, sewage	Woda, kanalizacja
Waste	Gospodarka odpadami
Energy	Energia

Średnia kwota wsparcia udzielonego przez EBI na projekt (we wszystkich sektorach) wynosi 205 mln euro; w przypadku projektów w sektorze edukacji, średnia wartość to zaledwie 89 mln euro.

Większość projektów PPP, które uzyskały wsparcie EBI w okresie od 1998 r., realizowanych jest w Wielkiej Brytanii (patrz tabela A.5 w załączniku). Nacisk kładzie się głównie na remont i modernizację istniejących, a także budowę nowych szkół.

¹¹⁷ Kappeler, A. 2012: PPPs and their Financing in Europe: Recent Trends and EIB Involvement, 20 September 2012, http://www.eib.org/attachments/efs/econ_note_2012_ppp_and_financing_in_europe_en.pdf.

¹¹⁸ Śmiechowicz, J. 2015: PPP and using EU funds in its financing in terms of crisis and budgetary restrictions.

¹¹⁹ epec 2016: PPPs financed by the European Investment Bank from 1990 to 2015, kwiecień 2016 r.

4 ZARZĄDZANIE, KOORDYNACJA, PRZEJRZYSTOŚĆ ORAZ ZAANGAŻOWANIE PARTNERÓW SPOŁECZNYCH W POLITYKI KSZTAŁCENIA I SZKOLENIA

4.1 Polityka kształcenia i szkolenia na poziomie UE - krótki przegląd

Edukacja i szkolenia, w wielu swoich aspektach (mobilność, kultura i wspólne kierunki kształcenia) są jednym z filarów integracji europejskiej.¹²⁰ Chociaż rola UE w obszarze edukacji jest ograniczona, Unia posiada pewne kompetencje w zakresie kształcenia zawodowego. W ogólnym ujęciu, interwencje UE ograniczają się do wspierania, koordynowania lub uzupełniania działań prowadzonych przez państwa członkowskie UE.¹²¹

Ważnym impulsem do bardziej aktywnej roli polityki unijnej i intensywniejszej współpracy między rządami krajów europejskimi był pod koniec lat 90. proces boloński w zakresie szkolnictwa wyższego, a także proces kopenhaski¹²² dotyczący kształcenia i szkolenia zawodowego. W kontekście strategii lizbońskiej, Program „Edukacja i szkolenia 2010” (ET 2010) stworzył pierwsze ramy współpracy europejskiej i wprowadził otwartą metodę koordynacji w tym obszarze.¹²³ Metoda ta służy wspieraniu współpracy, promowaniu najlepszych praktyk i modernizacji systemów kształcenia i szkolenia w całej Europie, co podkreślono w komunikacie z Brugii z 2010 r. i w konkluzjach z Rygi w 2015 r.¹²⁴

W czerwcu 2016 r. Komisja Europejska uruchomiła kompleksowy pakiet środków pod wspólną nazwą „Program na rzecz nowych umiejętności”.¹²⁵ Zamiast wprowadzania nowych działań, dokonano przeglądu i przekształcono istniejące już środki i inicjatywy w tym obszarze (europejskie ramy kwalifikacji, umiejętności cyfrowe, inicjatywy na rzecz umiejętności sektorowych, Europass itd.), aby w ten sposób zapewnić lepszą widoczność i pełniej wykorzystać dostępne umiejętności, a także lepiej zrozumieć potrzeby i tendencje w zakresie umiejętności na rynku pracy.

Niemniej jednak, europejscy partnerzy społeczni krytycznie odnoszą się do braku dedykowanych i dodatkowych środków finansowych na realizację programu, w szczególności na realizację tzw. „gwarancji umiejętności”.

¹²⁰ Agostini C. and Capano G. 2013: Education policy: comparing EU developments and national policies, w: Natali D. and Vanhercke B. (red.) Social developments in the European Union, Brussels, ETUI and European Social Observatory, 147-180.

¹²¹ For further information see the Factsheet of the European Parliament on this issue: http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/en/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.13.3.html.

¹²² Komisja Europejska 2002: Deklaracja europejskich ministrów ds. kształcenia i szkolenia zawodowego oraz Komisji Europejskiej, wydana w Kopenhadze dnia 29 i 30 listopada 2002 r., dotycząca wspierania ściślejszej współpracy europejskiej w zakresie kształcenia i szkolenia zawodowego.

¹²³ Capano G. and Piattoni, S. 2011: From Bologna to Lisbon: the political uses of the Lisbon ‘script’ in European higher education policy, *Journal of European Public Policy*, 18, 584-606.

¹²⁴ Komisja Europejska 2010: Komunikat z Brugii w sprawie ściślejszej europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia zawodowego w latach 2011-2020.; Komisja Europejska (2015): Konkluzje z Rygi z 2015 r. w sprawie średnioterminowych rezultatów w obszarze kształcenia i szkolenia zawodowego w okresie 2015-2020.

¹²⁵ Patrz: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1223&langId=en>.

4.2 Zaangażowanie i wpływ partnerów społecznych na zarządzanie i wdrażanie polityki unijnej w obszarze edukacji i szkoleń

4.2.1 Europejska polityka kształcenia i szkoleń

Jak podkreślono w innym miejscu¹²⁶, główne priorytety ET 2020, proces koordynacji¹²⁷, jak również sześć zestawów punktów odniesienia¹²⁸ okazały się niezwykle adekwatne i są konsekwentnie realizowane. Może to wynikać z faktu, iż spotkały się z powszechną akceptacją zainteresowanych stron, a ponadto wprowadzono w życie system zarządzania, który umożliwił wkład partnerów społecznych w ten proces, np. w ramach oceny śródkresowej ET 2020, która miała miejsce w 2014 r. Partnerzy społeczni i inne zainteresowane strony byli zaangażowani na różnych poziomach, przeprowadzono ankiety internetowe i zapewniono uczestnictwo szerszego grona interesariuszy (np. trzecie „Europejskie Forum Edukacji, Szkoleń i Młodzieży” w październiku 2014 r.).

Podczas nieformalnego spotkania na wysokim szczeblu w październiku 2013 r.¹²⁹, ówczesny Komisarz Europejski oraz przedstawiciele europejskich partnerów społecznych z sektora edukacji i innych sektorów zgodzili się na podjęcie ściślejszej współpracy w zakresie polityki kształcenia i szkolenia w UE. Uznając kluczową rolę silnego zaangażowania partnerów społecznych na rzecz postępów w realizacji nowej polityki w dziedzinie kształcenia i szkolenia, podjęto decyzję o wzmocnieniu współpracy i ustalono, że należy skoncentrować się na czterech obszarach priorytetowych, w tym inwestycjach i finansowaniu:

- ▶ Jakość kształcenia: doskonalenie podstawowych umiejętności uczniów szkół podstawowych i średnich oraz dążenie do osiągnięcia doskonałości w obszarze szkolnictwa wyższego, w tym w zakresie kierunków STEM (nauki ścisłe, technologia, inżynieria i matematyka);
- ▶ Przekształcenie programów nauczania, e-umiejętności, uczenie się w miejscu pracy, przejście od kształcenia do zatrudnienia;
- ▶ Kształcenie ustawiczne, kształcenie dorosłych i uczenie się w miejscu pracy, podział kosztów kształcenia;
- ▶ Inwestycje i finansowanie kształcenia i szkolenia w ramach reform krajowych.

¹²⁶ Agostini, Chiara/Natali, David 2015: The EU's ambivalent involvement in education and training policies, p. 161.

¹²⁷ ET 2020 opiera się na dwóch dokumentach. Każdego roku Komisja publikuje Monitor Kształcenia i Szkolenia, który dostarcza informacji na temat zmian zachodzących w poszczególnych państwach członkowskich oraz wydajności w porównaniu z poziomami odniesienia ET 2020. Co trzy lata Komisja i Rada publikują wspólne sprawozdanie w sprawie kształcenia i szkolenia, w którym dokonują oceny zakończonego, trzyletniego cyklu i przygotowują kolejny. Patrz: http://ec.europa.eu/education/tools/et-monitor_en.htm

¹²⁸ Są to: (1) Co najmniej 95% dzieci (w wieku od 4 lat do granicy obowiązku szkolnego) powinny korzystać z edukacji wczesnoszkolnej. (2) Problem niezadowolającego poziomu umiejętności czytania, liczenia i wiedzy z zakresu nauk ścisłych powinien dotyczyć najwyżej 15% 15-latków. (3) Odsetek osób przedwcześnie kończących edukację w wieku 18-24 lat nie powinien przekraczać 10%. (4) Co najmniej 40% osób w wieku 30-34 lat powinno posiadać wyższe wykształcenie; minimum 15% dorosłych powinno uczestniczyć w kształceniu ustawicznym. (5) Nie mniej niż 20% absolwentów szkół wyższych i 6% osób w wieku 18-34 lat posiadających wstępne kwalifikacje zawodowe powinno skorzystać z kształcenia lub szkolenia za granicą. (6) Odsetek zatrudnionych absolwentów (w wieku 20-34 lata, z wykształceniem co najmniej ponadgimnazjalnym, którzy ukończyli edukację 1-3 lata wcześniej) powinien wynosić co najmniej 82%. Patrz: Komisja Europejska (2016): Ramy strategiczne w dziedzinie kształcenia i szkolenia do 2020 r. http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/index_de.htm

¹²⁹ Komisja Europejska 2013: Spotkanie na wysokim szczeblu w sprawie kształcenia i szkolenia pomiędzy komisarzem europejskim Androulla Vassiliou a liderami europejskich partnerów społecznych. Bruksela, 16 października 2013 r.

W zakresie wdrażania i monitorowania ET 2020, partnerzy społeczni uczestniczą w pracach grup roboczych ET 2020, które ustanowiono jako organy eksperckie w ramach otwartej metody koordynacji.¹³⁰

4.2.2 EFIS/EFS

Jak podkreślono już w Rozdziale III, europejscy partnerzy społeczni z radością przyjęli fakt, iż zasada partnerstwa została wyraźnie ujęta w zasadach zarządzania funduszami strukturalnymi. Dodatkowym impulsem było przyjęcie europejskiego kodeksu postępowania w zakresie partnerstwa¹³¹, regulującego zaangażowanie władz lokalnych, partnerów społecznych i innych zainteresowanych stron na wszystkich etapach programowania, wdrażania i monitorowania funduszy strukturalnych. Niemniej jednak, zasada partnerstwa nie obowiązuje w odniesieniu do wszystkich funduszy, tj. tych, których nie dotyczy treść rozporządzenia w sprawie europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych. Co więcej, europejski kodeks postępowania w zakresie partnerstwa nie jest wdrażany ani przestrzegany jednakowo we wszystkich państwach członkowskich, na co zwróciła uwagę EKZZ.

Jeśli chodzi o zarządzanie na poziomie UE, tylko międzysektorowi partnerzy społeczni, i wyłącznie w odniesieniu do EFS, zostali zaangażowani w funkcji obserwatorów. Komitet EFS jest trójstronną komisją utworzoną na mocy Traktatu o Unii Europejskiej; ma ułatwiać administrowanie EFS przez państwa członkowskie. Komitet składa się z trzech przedstawicieli z każdego państwa członkowskiego reprezentujących władze publiczne, związki zawodowe i pracodawców. Europejscy międzysektorowi partnerzy społeczni (EKZZ, BUSINESSEUROPE, UEAPME i CEEP) również są reprezentowani w Komitecie. Posiedzeniom przewodniczy Komisja i stanowią one forum, na którym partnerzy społeczni mogą przedyskutować ważne zagadnienia związane z programowaniem, wdrażaniem i monitorowaniem EFS w państwach członkowskich.

Zgodnie z treścią art. 24 rozporządzenia w sprawie EFS¹³², Komitet EFS

- ▶ (a) jest konsultowany w sprawie projektów decyzji Komisji odnoszących się do programów operacyjnych i programowania w przypadku wsparcia z EFS;
- ▶ (b) jest konsultowany w sprawie planowanego wykorzystania pomocy technicznej w przypadku wsparcia z EFS, jak również w innych sprawach mających wpływ na realizację strategii na szczeblu unijnym, istotnych dla EFS;
- ▶ (c) zatwierdza wykaz wspólnych tematów współpracy ponadnarodowej, przewidzianych w art. 10 ust. 3¹³³.

Komitet może ponadto wydawać opinie w kwestiach związanych z wkładem EFS w realizację strategii Europa 2020. Opinie Komitetu EFS zapadają bezwzględną większością głosów ważnie oddanych i są przekazywane Parlamentowi Europejskiemu. Komisja informuje Komitet EFS o uwzględnieniu wydanych przez niego opinii.

¹³⁰ http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/expert-groups-2014-2015_en

¹³¹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0240&from=EN>.

¹³² <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1304&from=EN>

¹³³ „Państwa członkowskie, we współpracy z właściwymi partnerami, mogą wybrać tematy współpracy ponadnarodowej z listy wspólnych tematów zaproponowanej przez Komisję i zatwierdzonej przez komitet, o którym mowa w art. 25, lub inne tematy odpowiadające ich szczególnym potrzebom.”

4.2.3 Zarządzanie i podejmowanie decyzji w ramach Planu Inwestycyjnego dla Europy

Zgodnie z treścią rozporządzenia w sprawie EFIS¹³⁴, EFIS powinien posiadać „odpowiednią strukturę zarządzającą”, która obejmuje radę kierowniczą, dyrektora zarządzającego oraz komitet inwestycyjny.

Zarządzanie EFIS

Zgodnie z treścią rozporządzenia w sprawie EFIS, za zarządzanie EFIS odpowiadają następujące organy:

Rada kierownicza EFIS: Jej główne zadanie polega na wyznaczaniu kierunków działania EFIS i ustanawianiu przepisów niezbędnych do jego funkcjonowania. Rada kierownicza odpowiada również za nadzorowanie realizacji celów EFIS oraz stałe monitorowanie przestrzegania przez członków komitetu inwestycyjnego ich obowiązków wynikających z rozporządzenia. Zgodnie z treścią rozporządzenia w sprawie EFIS (art. 7 ust. 3), rada kierownicza regularnie organizuje konsultacje z odnośnymi zainteresowanymi podmiotami, tj. współinwestorami, organami publicznymi, ekspertami, placówkami oświatowymi, szkoleniowymi i badawczymi, odpowiednimi partnerami społecznymi i przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego, w sprawie kierunków i wdrażania polityki inwestycyjnej prowadzonej przez EBI na mocy rozporządzenia. Rada kierownicza EFIS składa się z trzech przedstawicieli Komisji Europejskiej i jednego przedstawiciela EBI, co również określono w treści rozporządzenia. Obecnie radzie kierowniczej przewodniczy DG ds. Energii i zasiadają w niej przedstawiciele DG ds. Konkurencji i DG ds. Spraw Gospodarczych i Finansowych oraz EBI.

Dyrektor zarządzający EFSI: Odpowiada za bieżące zarządzanie EFIS i prowadzi prace przygotowawcze związane z posiedzeniami komitetu inwestycyjnego.

Komitet inwestycyjny EFSI: Zasiadają w nim eksperci. „Podejmuje decyzje o wykorzystaniu gwarancji UE na potencjalne projekty i na działania z prowadzone z krajowymi bankami lub instytucjami prorozwojowymi lub platformami inwestycyjnymi w sposób przejrzysty i niezależny.” W skład komitetu inwestycyjnego wchodzi ośmiu niezależnych ekspertów, „reprezentujących szeroki zakres wiedzy fachowej przewidziany w rozporządzeniu oraz z dyrektora zarządzającego. Komitet inwestycyjny powinien odpowiadać przed radą kierowniczą EFIS, której rola polega na nadzorowaniu realizacji celów EFIS oraz stałym monitorowaniu przestrzegania przez członków komitetu inwestycyjnego ich obowiązków wynikających z rozporządzenia”.

Poza zaangażowaniem w „dialog z zainteresowanymi stronami”, zgodnie z wymogami rozporządzenia, partnerzy społeczni nie biorą udziału w zarządzaniu EFIS. Ten brak zaangażowania może mieć krytyczne znaczenie, ponieważ z treści rozporządzenia wynika, że państwa członkowskie powinny mieć możliwość korzystania z europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych, aby wnieść wkład w finansowanie kwalifikujących się projektów wspieranych przez EFIS. Komisja wydaje w stosownych przypadkach wytyczne w sprawie łączenia unijnych instrumentów z finansowaniem z EBI w ramach gwarancji UE, zapewniając w ten sposób koordynację, komplementarność i synergie.

¹³⁴ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AAOJ.L.2015.169.01.0001.01.ENG>.

5 WNIOSKI

W opracowaniu poruszono dwa ważne tematy: kwestię inwestycji w kształcenie i szkolenia w ogóle, a także wykorzystanie i zarządzanie funduszami UE w tym kontekście.

Temat inwestycji w kształcenie i szkolenia był w ostatnich latach przedmiotem rosnącego zainteresowania w UE. Dowodem na to jest chociażby coraz większy nacisk na przeprowadzenie reform służących zwiększeniu efektywności i jakości edukacji i szkoleń. To samo można wywnioskować z działań podejmowanych w ramach Semestru europejskiego i zaleceń dla poszczególnych krajów. Nacisk na edukację, a przede wszystkim na kształcenie zawodowe i zdobywanie umiejętności w odpowiedzi na wyzwania rzucone przez rynek pracy znalazł odzwierciedlenie w kilku politykach. Co więcej, Plan Junckera i inicjatywy na rzecz zwiększania nakładów na edukację poprzez ustanowienie nowego instrumentu finansowego stanowią odpowiedź na potrzebę inwestycji w kształcenie i szkolenia oraz konieczność wypełniania luk inwestycyjnych i eliminacji wąskich gardeł. Choć do tej pory nie zgłoszono do EFIS żadnego projektu z obszaru edukacji, Komisja jest zainteresowana nowymi kanałami finansowania i inwestowania nie tylko w materialne, ale także niematerialne zasoby systemów oświaty i szkoleń.

W uwagi na kryzys finansowania ze środków publicznych i efekty konsolidacji budżetowej na poziomie poszczególnych krajów, rola polityki UE w zakresie kształcenia i szkoleń oraz inwestycji w tym obszarze wzrasta. UE może odegrać istotną rolę w ich finansowaniu.

W świetle nowych wyzwań związanych z takimi zjawiskami jak bezrobocie wśród młodzieży, cyfryzacja, globalizacja i mobilność zwiększa się zapotrzebowanie na inwestycje. Niniejsze badanie dowodzi, że obszar kształcenia i szkoleń coraz bardziej potrzebuje trwałego wsparcia ze strony funduszy UE. Co więcej, należy zwiększyć dostępność tych ostatnich dla partnerów społecznych. Fundusze unijne stanowią podstawowy wkład w systemy kształcenia i szkoleń, w związku z czym powinny być szerzej dostępne, zarówno pod względem społecznym, jak i geograficznym.

Nasze badanie, podobnie jak wiele wcześniejszych, w tym kilka analiz przeprowadzonych w ramach monitoringu własnego Komisji Europejskiej dotyczącego procesu ET 2020, potwierdziły spadek inwestycji w krajowe systemy kształcenia i szkolenia publicznego od 2010 r., będący bezpośrednim skutkiem procesów konsolidacji budżetowej. Kształcenie i szkolenia narażone są na zaległości i luki inwestycyjne (wynikające z różnic geograficznych oraz różnic pomiędzy typami kształcenia/szkolenia), a także pojawienie się nowych potrzeb i wyzwań (zmiany i przesunięcia w zakresie popytu na poziomie krajowym, skutki zmian demograficznych i migracji, cyfryzacja itp.).

10% wydatków/inwestycji przeznaczają się na infrastrukturę edukacyjną, a tymczasem zdrowe i bezpieczne środowisko szkolne jest warunkiem wysokiej jakości kształcenia. Wyniki naszego badania dowodzą, że do tej pory pożyczki udzielane przez EBI, partnerstwa publiczno-prywatne oraz nowe instrumenty finansowe, takie jak fundusze/obligacje oddziaływania społecznego nie są instrumentami pozwalającymi zaradzić niedoinwestowaniu w sektorze edukacji i szkoleń. W europejskim modelu społecznym kształcenie i szkolenia są powszechnym prawem, powinny być bezpłatne i dostępne dla wszystkich. Inwestowanie w system edukacji i szkoleń jest zatem obowiązkiem państwa, a głównym źródłem finansowania tego obszaru powinny być środki publiczne.

Finansowanie ze środków prywatnych nie wystarczy, by uzupełnić luki inwestycyjne w zakresie kształcenia i szkolenia, a takie inwestycje zawsze należy dokładnie rozważyć. Nie dziwi zatem fakt, że dotychczasowy udział EFIS w finansowaniu projektów edukacyjnych jest znikomy. Nasza analiza potwierdza, że logika instrumentu EFIS, a mianowicie ukierunkowanie na inwestycje, które mają wyższy profil ryzyka niż normalne projekty wspierane przez EBI oraz zasada dodatkowości (projekt nie otrzymuje środków z innych źródeł), nie pasuje do charakteru krajowych inwestycji w edukację i szkolenia, które są długotrwałe, mniej ryzykowne, często prowadzone na mniejszą skalę itd.

W związku z cięciami inwestycji krajowych i regionalnych w następstwie kryzysu, europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne zaczęły odgrywać ważniejszą rolę we współfinansowaniu inwestycji publicznych. I tu, w ramach europejskiego funduszu na rzecz inwestycji strategicznych oraz Paktu Stabilności i Wzrostu, Komisja Europejska wezwała państwa członkowskie do poszukiwania nowych form finansowania oraz „maksymalizacji” wkładu europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych.

Coraz częściej korzysta się z PPP, przede wszystkim w zakresie modernizacji istniejącej infrastruktury lub nowych rozwiązań infrastrukturalnych (w szczególności w szkolnictwie wyższym i badaniach). Analiza pożyczek udzielonych przez EBI sektorowi edukacji i szkoleń pokazuje, że nowe instrumenty finansowe i projekty obejmujące prywatne inwestycje w edukację i szkolenia są niezwykle skomplikowane i wymagają szczegółowej analizy warunków na poziomie krajowym, lokalnym i sektorowym. Dotychczasowe doświadczenia w tym obszarze są praktycznie ograniczone do inwestycji w infrastrukturę i projektów realizowanych w Wielkiej Brytanii. W dyskusję na temat poszukiwania nowych instrumentów finansowych powinny zaangażować się zainteresowane strony na różnych poziomach, wnosząc własne doświadczenia i wnioski z dotychczas realizowanych projektów (np. w zakresie PPP).

Jeśli chodzi o zarządzanie i zaangażowanie partnerów społecznych w polityki kształcenia i szkolenia na poziomie UE, rola partnerów społecznych w powstającej europejskiej polityce edukacyjnej i szkoleniowej zawsze była istotna, a partnerzy społeczni w istotny sposób przyczyniają się do kształtowania polityki i strategii UE. Odgrywają ważną rolę w organach decyzyjnych funduszy UE (na przykład w zarządzaniu EFSI, w szczególności EFS) i są bezpośrednio zaangażowani w oparciu o zasadę partnerstwa, którą ostatnio wzmocniono, i która obejmuje również zadania w zakresie monitorowania i finansowania programów i funduszy.¹³⁵

Niemniej jednak, badanie dowodzi również, że rola partnerów społecznych w zarządzaniu kilkoma funduszami UE i ich wykorzystaniu albo nie jest wystarczająca, albo uległa osłabieniu w wyniku zmian w systemie zarządzania (np. program Erasmus+) lub pojawienia się nowych inicjatyw (np. sojuszy na rzecz umiejętności sektorowych).

Respondenci reprezentujący Komisję Europejską oraz przedstawiciele instytucji finansowych działających w obszarze inwestycji w edukację i szkolenia stwierdzili niemniej jednak, że w tej konkretnej dziedzinie wiedza i doświadczenia partnerów społecznych są cenione bardzo wysoko, a dyskusję na temat wyzwań i możliwych rozwiązań w obszarze inwestycji w edukację i szkolenia należy kontynuować w przyszłości.

¹³⁵ Przedmiotem drugiej fazy badania, w ramach której przeprowadzona zostanie analiza sytuacji w poszczególnych państwach członkowskich UE, będzie praktyczna realizacja tych założeń.

ZAŁĄCZNIK

Tabele danych

A.1: Wydatki publiczne na edukację jako procent PKB, zmiany w ujęciu rocznym

Kraj	Rok					Zmiana w ujęciu rocznym				Łączna zmiana
	2010	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	
UE-28	5,3	5,1	5,0	5,0	4,9	-0,2	-0,1	0,0	-0,1	-0,4
Austria	5,1	5,0	5,0	5,0	5,0	-0,1	0,0	0,0	0,0	-0,1
Belgia	6,0	6,1	6,3	6,4	6,3	0,1	0,2	0,1	-0,1	0,3
Bułgaria	3,6	3,4	3,4	3,7	4,1	-0,2	0,0	0,3	0,4	0,5
Cypr	6,8	6,6	6,1	6,5	5,8	-0,2	-0,5	0,4	-0,7	-1,0
Czechy	5,1	5,1	5,1	5,1	5,2	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
Niemcy	4,4	4,3	4,3	4,3	4,3	-0,1	0,0	0,0	0,0	-0,1
Dania	7,2	6,9	7,0	7,0	7,2	-0,3	0,1	0,0	0,2	0,0
Estonia	6,6	6,2	6,2	5,9	5,6	-0,4	0,0	-0,3	-0,3	-1,0
Grecja	4,1	4,4	4,5	4,6	4,4	0,3	0,1	0,1	-0,2	0,3
Hiszpania	4,5	4,4	4,2	4,1	4,1	-0,1	-0,2	-0,1	0,0	-0,4
Finlandia	6,6	6,5	6,4	6,4	6,4	-0,1	-0,1	0,0	0,0	-0,2
Francja	5,6	5,5	5,5	5,5	5,5	-0,1	0,0	0,0	0,0	-0,1
Chorwacja	5,1	4,9	4,9	5,1	4,7	-0,2	0,0	0,2	-0,4	-0,4
Węgry	5,5	5,1	4,7	4,6	5,2	-0,4	-0,4	-0,1	0,6	-0,3
Irlandia	5,0	5,0	4,8	4,5	4,3	0,0	-0,2	-0,3	-0,2	-0,7
Włochy	4,4	4,1	4,1	4,1	4,1	-0,3	0,0	0,0	0,0	-0,3
Litwa	6,4	6,1	5,8	5,6	5,4	-0,3	-0,3	-0,2	-0,2	-1,0
Luksemburg	5,2	5,4	5,6	5,2	5,2	0,2	0,2	-0,4	0,0	0,0
Łotwa	6,2	5,9	5,7	5,7	5,9	-0,3	-0,2	0,0	0,2	-0,3
Malta	5,6	5,7	5,7	5,8	5,8	0,1	0,0	0,1	0,0	0,2
Holandia	5,6	5,5	5,5	5,4	5,4	-0,1	0,0	-0,1	0,0	-0,2
Polska	5,5	5,4	5,4	5,3	5,3	-0,1	0,0	-0,1	0,0	-0,2
Portugalia	7,6	7,3	6,2	6,2	6,2	-0,3	-1,1	0,0	0,0	-1,4
Rumunia	3,3	4,1	3,0	2,8	3,0	0,8	-1,1	-0,2	0,2	-0,3
Szwecja	6,5	6,5	6,5	6,6	6,6	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1
Słowenia	6,5	6,4	6,5	6,5	5,9	-0,1	0,1	0,0	-0,6	-0,6
Słowacja	4,2	4,1	4,1	4,0	4,1	-0,1	0,0	-0,1	0,1	-0,1
Wielka Brytania	6,6	6,0	5,7	5,3	5,2	-0,6	-0,3	-0,4	-0,1	-1,4

Źródło: Eurostat, październik 2016 r.

A.2: Koszt ustawicznego kształcenia zawodowego na pracownika, wyrażony jako parytet siły nabywczej (PPS). Wszystkie przedsiębiorstwa.¹³⁶

Kraj	2005	2010	Zmiana
UE-28	454	511	12,56%
Austria	525	637	21,33%
Belgia	681	1.084	59,18%
Bułgaria	79	92	16,46%
Cypr	:	244	n.d.
Czechy	325	677	108,31%
Niemcy	332	240	-27,71%
Dania	1.011	663	-34,42%
Estonia	213	198	-7,04%
Grecja	448	464	3,57%
Hiszpania	842	935	11,05%
Finlandia	487	592	21,56%
Francja	142	212	49,30%
Chorwacja	304	332	9,21%
Węgry	683	:	n.d.
Irlandia	420	442	5,24%
Włochy	66	96	45,45%
Litwa	118	115	-2,54%
Luksemburg	798	774	-3,01%
Łotwa	408	472	15,69%
Malta	677	830	22,60%
Holandia	191	200	4,71%
Polska	238	475	99,58%
Portugalia	102	178	74,51%
Rumunia	259	367	41,70%
Szwecja	534	526	-1,50%
Słowenia	370	515	39,19%
Słowacja	763	697	-8,65%
Wielka Brytania	345	266	-22,90%

Źródło: Eurostat, *Cost of CVT courses per employee (all enterprises), by type of cost and size class [trng_cvts62]*. Dostęp: październik 2016 r.

A.3: Wyzwania inwestycyjne z punktu widzenia Komisji Europejskiej

¹³⁶ Według Eurostatu (Continuing vocational training in enterprises (trng_cvts), Reference Metadata in Euro SDMX Metadata Structure (ESMS)), **ustawiczne szkolenie zawodowe** (continuing vocational training, CVT) obejmuje środki lub działania, których nadrzędnym celem jest nabywanie nowych kompetencji lub rozwój i doskonalenie już istniejących, a proces musi być finansowany przynajmniej częściowo przez przedsiębiorstwa. Korzystają z nich pracownicy zatrudnieni na podstawie umowy o pracę, lub tacy, którzy bezpośrednio wykonują pracę na rzecz przedsiębiorstwa, m.in. pracownicy nie pobierający wynagrodzenia i pracownicy dorywcy. Zasada ta nie dotyczy osób zatrudnionych w ramach praktyk zawodowych. Środki i działania szkoleniowe są planowane z wyprzedzeniem, a szczególny nacisk kładzie się na zdobywanie wiedzy. Do kategorii tej nie zalicza się przypadkowego uczenia się i wstępnego szkolenia zawodowego. Ustawiczne szkolenie zawodowe obejmuje zarówno kursy, jak i inne formy CVT (patrz: http://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/trng_cvts_esms.htm)

Kraj	Szczególne wyzwania w obszarze kształcenia i szkolenia	Zalecenia Semestru europejskiego w zakresie kształcenia i szkolenia na 2015 r.
Austria	<ul style="list-style-type: none"> - Uczniowie urodzeni za granicą trzykrotnie częściej przedwcześnie kończą edukację w porównaniu z osobami urodzonymi w Austrii. - Nadal obserwuje się wyraźną korelację pomiędzy wynikami w nauce uczniów, a statusem społeczno-ekonomicznym ich rodziców. - Brakuje spójnej orientacji w szkolnictwie wyższym, które cierpi z powodu niedofinansowania; odsetek studentów, którzy rezygnują z nauki w trakcie studiów utrzymuje się na wysokim poziomie. - Zaczyna brakować absolwentów matematyki, nauk ścisłych i kierunków inżynierskich. 	X
Belgia*	<ul style="list-style-type: none"> - Obserwuje się wyraźne nierówności pod względem wykształcenia związane ze statusem społeczno-gospodarczym i pochodzeniem (szczególnie wśród imigrantów). - Utrzymują się ogromne różnice wyników nauczania w poszczególnych szkołach. - Odnotowuje się znaczne różnice geograficzne pod względem zdobywania podstawowych umiejętności i przedwczesnego kończenia nauki. - Wyniki w nauce uczniów szkół zawodowych są słabe. - Część szkół dotkliwie odczuwa niedobór doświadczonych nauczycieli i dyrektorów. - Wydajność i jakość infrastruktury edukacyjnej pozostawia wiele do życzenia. - Przejście od edukacji do rynku pracy jest bardzo trudne dla słabo wykształconych młodych ludzi. - Wdrażanie reform będzie wymagało ogromnego wysiłku i zaangażowania wielu podmiotów. 	---
Bułgaria*	<ul style="list-style-type: none"> - Należy poprawić ogólną jakość i efektywność systemu oświaty oraz zdolność szkolnictwa wyższego do reagowania na potrzeby rynku pracy. - Ustawy o edukacji szkolnej (tworzącej ramy prawne dla kompleksowych reform, modernizacji programów nauczania i poprawy jakości kształcenia nauczycieli) nadal nie przyjęto. - Ograniczony dostęp do edukacji dla dzieci z grup w niekorzystnej sytuacji, w szczególności Romów. - Jakość kształcenia i szkolenia zawodowego jest niezadowalająca, podobnie jak jego integracja z systemem oświaty. - Odsetek dorosłych uczestniczących kształceniu ustawicznym jest jednym z najniższych w UE. 	X
Chorwacja*	<ul style="list-style-type: none"> - Wyniki nauczania matematyki w szkołach podstawowych i średnich są niezadowalające. - Modernizacja programów wstępnego kształcenia zawodowego zgodnie z potrzebami rynku pracy. - Zwiększenie dostępu do szkolnictwa wyższego oraz zmniejszenie odsetka osób przedwcześnie kończących naukę. - Niewielki odsetek rodziców korzysta z edukacji przedszkolnej i usług opieki nad dziećmi. - System kształcenia dorosłych jest niedostatecznie uregulowany i niedofinansowany. 	----
Cypr*	<ul style="list-style-type: none"> - Nieefektywne finansowanie ze środków publicznych i niezadowalające wyniki nauczania. - Jeden z najniższych w UE wskaźników zatrudnienia wśród absolwentów; niezadowalające wyniki w zakresie podstawowych umiejętności zarówno wśród studentów, jak i dorosłych. - Jeden z najniższych wskaźników uczestnictwa w kształceniu i szkoleniu zawodowym w Unii Europejskiej, chociaż przeprowadzona niedawno reforma i nowe inicjatywy w tym obszarze zapowiadają stopniowe rozszerzenie oferty. 	(program konsolidacji budżetowej)
Czechy*	<ul style="list-style-type: none"> - Konieczne jest niwelowanie nierówności, które dotyczą uczniów należących do grup w niekorzystnej sytuacji społecznej, w szczególności społeczności Romów. - Zmiany legislacyjne przyjęte w 2015 r. należy uzupełnić odpowiednimi nakładami finansowymi, bliską współpracą z zainteresowanymi stronami i monitorowaniem wpływu realizowanych działań. - Wynagrodzenia nauczycieli są niskie w porównaniu z innymi krajami, zawód nie cieszy się estymą i obserwuje się starzenie kadry nauczycielskiej. - Odnotowuje się problem niedopasowania umiejętności, w szczególności wśród absolwentów. - Należy podjąć działania w sektorze kształcenia i szkolenia zawodowego, aby zapewnić ich wysoką jakość i przydatność z punktu rynku pracy. 	X
Dania*	<ul style="list-style-type: none"> - Należy zmniejszyć wysoki obecnie odsetek wywodzących się ze środowisk imigracyjnych uczniów, którzy doświadczają trudności w opanowaniu podstawowych umiejętności. - Odsetek osób, które rezygnują z kształcenia i szkolenia zawodowego jest zbyt wysoki. - Reformy oświaty oraz sektora kształcenia i szkolenia zawodowego zainicjowane w 2014 r. umożliwią podjęcie stosownych działań w powyższych kwestiach. 	---
Estonia*	<ul style="list-style-type: none"> - Obserwuje się problemy strukturalne związane ze skutecznością i efektywnością systemu edukacji. - Estoński system edukacji należy dostosować do gwałtownych zmian demograficznych i przyszłych wymagań rynku pracy, który będzie oparty na intensywnym wykorzystaniu technologii. - Trzeba podnieść atrakcyjność kształcenia i szkolenia zawodowego oraz dostęp do praktyk zawodowych (w tym celu planuje się realizację programu praktyk). - Potrzebne są mocniejsze powiązania z sektorem biznesu w ramach trójkąta wiedzy. - Problemem są różnice w sytuacji kobiet i mężczyzn w zakresie kształcenia, dotyczące zwłaszcza młodych mężczyzn. 	X

Kraj	Szczególne wyzwania w obszarze kształcenia i szkolenia	Zalecenia Semestru europejskiego w zakresie kształcenia i szkolenia na 2015 r.
Finlandia	<ul style="list-style-type: none"> - Poziom podstawowych umiejętności pozostaje wysoki pomimo mniej pozytywnych wyników przeprowadzonych niedawno badań międzynarodowych. - Pojawiają się nowe wyzwania, dotyczące zwłaszcza młodych migrantów, a także pogłębiającymi się różnicami pomiędzy szkołami na gęsto zaludnionych obszarach miejskich. - Ogólna liczba praktyk zawodowych pozostaje stosunkowo niska. 	---
Francja*	<ul style="list-style-type: none"> - Wyniki są średnie w porównaniu z innymi krajami, a nierówności związane ze statusem społeczno-ekonomicznym nieustannie się pogłębiają. - Obserwuje się znaczne różnice w zakresie przedwczesnego kończenia nauki pomiędzy regionami kraju, zwłaszcza wśród młodych ludzi ze środowisk imigracyjnych. - Wciąż brakuje praktyk zawodowych dla osób o najniższych kwalifikacjach. - Poziom umiejętności czytania i pisania wśród dorosłych jest jednym z najniższych w UE (zwłaszcza wśród osób o niskich kwalifikacjach i w starszych grupach wiekowych). 	---
Grecja*	<ul style="list-style-type: none"> - Pomimo szeroko zakrojonych reform, poprawy wymaga efektywność na wszystkich poziomach kształcenia. - System kształcenia i szkoleń wymaga dalszej modernizacji pod kątem wydajności i metod, w szczególności w obszarze podstawowych umiejętności i ułatwiania procesu przechodzenia od system edukacji do rynku pracy. 	(program konsolidacji budżetowej)
Hiszpania*	<ul style="list-style-type: none"> - Pomimo iż w ciągu ostatnich sześciu lat zaobserwowano spadek w zakresie odsetka osób przedwcześnie kończących naukę, Hiszpania wciąż zajmuje czołową pozycję w Europie pod tym względem, ze znacznymi różnicami pomiędzy poszczególnymi regionami. - Obserwuje się także ogromne różnice pod względem podstawowych umiejętności wśród uczniów z różnych grup, szkół i regionów, co związane jest z sytuacją społeczno-gospodarczą. - Wyzwaniem pozostaje zatrudnienie absolwentów szkół wyższych, szczególnie niektórych kierunków. - Znaczna część absolwentów pracuje na stanowiskach, które nie wymagają wyższego wykształcenia. 	---
Holandia	<ul style="list-style-type: none"> - Wydajność systemu oświaty jest dobra w porównaniu z innymi krajami, chociaż w ostatnich latach nie zaobserwowano na tym polu postępów. - Należy podnieść poziom nauczania matematyki w szkołach podstawowych, średnich i zawodowych. - Starzenie się kadry nauczycielskiej wymaga podjęcia stosowanych działań. - Niedobór wysoko wykwalifikowanych nauczycieli, w szczególności języków, matematyki, nauk ścisłych i edukacji specjalnej. 	---
Irlandia*	<ul style="list-style-type: none"> - Bardzo trudna sytuacja kraju skutkuje zmniejszaniem wydatków publicznych na oświatę. - Dostęp do opieki nad dziećmi w pełnym wymiarze czasu pozostaje ograniczony i kosztowny. 	---
Litwa*	<ul style="list-style-type: none"> - Umiejętności nabyte w ramach kształcenia na poziomie średnim i wyższym często nie spełniają potrzeb rynku pracy. - Wyniki w zakresie czytania, pisania i matematyki dużego odsetka uczniów są niskie. - Utrzymuje się niski poziom uczestnictwa w kształceniu i szkoleniu zawodowym. - Niewielki odsetek dorosłych korzysta z programów kształcenia ustawicznego. - Obserwuje się starzenie kadry nauczycielskiej, a młodzi ludzie rzadko wybierają tę ścieżkę zawodową. 	X
Luksemburg*	<ul style="list-style-type: none"> - Status społeczno-ekonomiczny wyraźnie wpływa na wyniki szkolne uczniów, co uwidacznia się w szczególności wśród uczniów ze środowisk imigracyjnych. - Odsetek osób przedwcześnie kończących naukę jest stosunkowo wysoki wśród przedstawicieli środowisk imigracyjnych. - Pomimo wysokich wydatków na szkolnictwo na poziomie podstawowym i średnim, wyniki badania PISA przeprowadzonego wśród 15-latków są nieco poniżej średniej dla krajów OECD. 	
Łotwa*	<ul style="list-style-type: none"> - Jakość kształcenia i szkolenia zawodowego oraz szkolnictwa wyższego wymaga poprawy. - Brakuje komponentu zadaniowego w finansowaniu szkolnictwa wyższego ze środków publicznych. - Różnice w wykształceniu pomiędzy płciami są ogromnym i złożonym wyzwaniem, a kobiety wyraźnie wyprzedzają mężczyzn zarówno pod względem kwalifikacji, jak i podstawowych umiejętności. 	X
Malta*	<ul style="list-style-type: none"> - Pomimo pewnych postępów, odsetek osób przedwcześnie kończących naukę pozostaje wysoki. - Poziom opanowania podstawowych umiejętności jest niski w porównaniu z innymi krajami. - Podaży umiejętności zdobywanych w ramach kształcenia i szkolenia zawodowego nadal nie dostosowano do wymogów rynku pracy. 	X
Niemcy	<ul style="list-style-type: none"> - W pewnych sektorach i regionach obserwuje się niedobór wysoko wykwalifikowanych pracowników. - Jednym ze źródeł problemu są negatywne tendencje demograficzne. - Konieczna jest poprawa wyników kształcenia i przeciwdziałanie wpływowi statusu społeczno-ekonomicznego na wyniki w nauce i poziom wykształcenia. - Podniesienie jakości i zwiększenie dostępu do edukacji wczesnoszkolnej i opieki nad dziećmi, zwiększenie liczby miejsc i jakości usług świetlic w placówkach szkolnych. 	X

Kraj	Szczególne wyzwania w obszarze kształcenia i szkolenia	Zalecenia Semestru europejskiego w zakresie kształcenia i szkolenia na 2015 r.
	<ul style="list-style-type: none"> - Ułatwienie dostępu do szkoleń osobom o niskich kwalifikacjach. - Integracja ogromnej liczby niedawno przybyłych imigrantów w systemie edukacji i przygotowanie ich do przejścia na rynek pracy. 	
Polska*	<ul style="list-style-type: none"> - Problemem pozostaje ograniczony dostęp do wysokiej jakości wczesnej edukacji i opieki, a także nauczanie umiejętności przekrojowych. - Atrakcyjność kształcenia i szkolenia zawodowego pozostaje niska. - Umiejętności zdobywane na wyższych uczelniach nie spełniają potrzeb rynku pracy. - Niski odsetek dorosłych korzystających z programów uczenia się przez całe życie i niezadawalający poziom umiejętności dorosłych, zwłaszcza w zakresie TIK. 	---
Portugalia*	<ul style="list-style-type: none"> - Wysoki odsetek uczniów powtarzających klasę. - Należy zapewnić równy dostęp do edukacji podstawowej; status społeczno-ekonomiczny determinuje obecnie poziom wykształcenia i osiągnięcia uczniów. - Problemem jest niska atrakcyjność szkolnictwa wyższego, w szczególności uniwersyteckiego. 	---
Rumunia*	<ul style="list-style-type: none"> - Należy ułatwić dostęp do szkolnictwa wyższego przedstawicielom grup w niekorzystnej sytuacji. - Odsetek osób przedwcześnie kończących naukę przewyższa wyraźnie średnią dla UE. - Dostępność edukacji przedszkolnej i usług opieki nad dziećmi jest ograniczona, szczególnie na obszarach wiejskich i wśród społeczności romskiej. - Drugi najniższy w UE odsetek osób z wykształceniem wyższym. - Udział dorosłych w kształceniu ustawicznym utrzymuje się znacznie poniżej średniej dla UE. - Najniższe w UE wydatki publiczne na edukację mierzone jako odsetek PKB. 	X
Słowacja*	<ul style="list-style-type: none"> - Utrzymują się wyraźne nierówności w obszarze edukacji, a wyniki kształcenia w ostatnich latach uległy pogorszeniu. - Należy zwiększyć uczestnictwo dzieci romskich w głównym nurcie edukacji i podnieść poziom edukacji wczesnoszkolnej. - Niepokojąca jest nieatrakcyjność zawodu nauczyciela wśród utalentowanych młodych ludzi. - Poprawy wymaga kształcenie nauczycieli i ich ciągły rozwój zawodowy. - Należy podnieść jakość szkolnictwa wyższego oraz wspierać współpracę z pracodawcami. - Lepsza znajomość potrzeb rynku pracy przyczyni się do eliminacji niedopasowania umiejętności. - Nie wykorzystuje się pełnego potencjału wielu reform, ponieważ zainteresowane strony nie zawsze zgadzają się nimi, a także z uwagi na niedociągnięcia w fazie realizacji. 	X
Słowenia	<ul style="list-style-type: none"> - System szkolnictwa wyższego charakteryzuje się nieproporcjonalnie dużą liczbą programów studiów, a także wysokim odsetkiem osób, które rezygnują z nauki w trakcie studiów. - Fikcyjne zapisy na studia. - Szkolnictwo wyższe jest niedofinansowane, co przekłada się na jakość nauczania i zasobów. - Sytuacja demograficzna i spadek liczby uczniów szkół ponadgimnazjalnych sprawiły, że szkoły w całym kraju nie wykorzystują swojego potencjału. - Obserwuje się wyraźne różnice regionalne pod względem wyników egzaminów, co wskazuje na silny wpływ statusu społeczno-ekonomicznego na poziom kształcenia. 	---
Szwecja	<ul style="list-style-type: none"> - Pomimo ogromnych inwestycji, wyniki w zakresie podstawowych umiejętności uległy pogorszeniu. - Niepokojącym zjawiskiem jest mniejsza niż dotychczas równość w szwedzkich szkołach; młodsze kohorty radzą sobie gorzej niż ich poprzednicy w międzynarodowych badaniach porównawczych. - Przejście z systemu edukacji do rynku pracy jest trudne dla młodych ludzi, którzy nie mają wykształcenia średniego. - Integracja dużej liczby nowo przybyłych uczniów będzie poważnym wyzwaniem. 	
Węgry*	<ul style="list-style-type: none"> - Zwiększa się odsetek uczniów, których wyniki w zakresie podstawowych umiejętności są niezadawalające, a różnice związane ze statusem społeczno-ekonomicznym są pośród najwyższych w UE. - Należy zwiększyć udział uczniów z grup w niekorzystnej sytuacji społecznej, w szczególności Romów, w głównym nurcie edukacji. - Nauczycielom należy zapewnić wsparcie poprzez dostęp do ukierunkowanego kształcenia. - Trzyletni program kształcenia zawodowego nie jest atrakcyjny dla młodych ludzi i daje ograniczone możliwości rozwoju kariery. - Obserwuje się wysoki odsetek uczniów szkół zawodowych przedwcześnie kończących naukę; wielu studentów odchodzi z uczelni bez dyplomu. - Odsetek dorosłych uczestniczących w kształceniu ustawicznym pozostaje bardzo niski. 	X
Wielka Brytania*	<ul style="list-style-type: none"> - Dostęp do edukacji wczesnoszkolnej i opieki nad dziećmi do lat 4. - Niski poziom alfabetyzacji wśród 18-24-latków z wykształceniem gimnazjalnym. - Niski poziom umiejętności matematycznych wśród 15-latków. - Wielu młodych ludzi przedwcześnie kończy edukację. 	X

Kraj	Szczególne wyzwania w obszarze kształcenia i szkolenia	Zalecenia Semestru europejskiego w zakresie kształcenia i szkolenia na 2015 r.
	<ul style="list-style-type: none"> - Mniejszy niż w innych krajach UE dostęp do kształcenia zawodowego i technicznego na poziomie policealnym. 	
Włochy*	<ul style="list-style-type: none"> - Odsetek uczniów przedwcześnie kończących naukę utrzymuje się na poziomie powyżej średniej UE. - Obserwuje się znaczne różnice regionalne w zakresie podstawowych umiejętności. - Odsetek młodych osób z wykształceniem wyższym jest najniższy w UE. - Wielu studentów odchodzi z uczelni bez dyplomu. - System praktyk w zakładach pracy nie jest wystarczająco rozwinięty. - Wejście na rynek pracy jest trudne, nawet dla młodych ludzi z wysokimi kwalifikacjami. - Wydatki na edukację, zwłaszcza szkolnictwo wyższe, jako odsetek PKB są pośród najniższych w UE. 	X

Źródło: Opracowanie własne w oparciu o Komisja Europejska: *Education and Training Monitor. Country Reports 2015*.

* W tych krajach przeprowadzono niedawno reformy publiczne w zakresie kształcenia i szkolenia, lub są one wdrażane obecnie.

A.4: Pożyczki udzielone przez EBI na inwestycje w edukację 2011-2015 (w mln euro)

Kraj	Razem pożyczki 2011-2015	Razem pożyczki 2014	Razem pożyczki 2015	Pożyczki na projekty edukacyjne 2011-2015	Udział sektora oświaty w %	Wielkie projekty w 2015 r.
Belgia	7.988	1.916	2.102	230	2,9	
Bułgaria	1.284	610	65	n.d.		
Czechy	4.300	1.198	324	n.d.		
Dania	2.463	875	559	n.d.		
Niemcy	33.161	7.726	6.710	950	2,9	Hochschulen NRW 450m
Estonia	738	252	32	95	12,9	
Irlandia	3.347	932	745	663	19,8	Dublin City University i Trinity College 147 mln
Grecja	5.881	1.556	1.348	242	4,1	
Hiszpania	51.683	11.886	11.943	1.168	2,3	
Francja	33.245	8.213	7.928	4.826	14,5	gimnazja i licea; razem około 800 mln
Chorwacja	2.140	635	358	3	0,1	40 mln na inwestycje w szpitale
Włochy	47.368	10.888	10.987	1.179	2,5	plan inwestycyjny służący modernizacji szkół 908 mln
Cypr	1.308	265	215	197	15,1	
Łotwa	489	108	210	20	4,1	
Litwa	832	80	474	60	7,2	
Luksemburg	851	50	320	302	35,5	infrastruktura edukacyjna 300 mln
Węgry	5.926	756	1.424	490	8,3	Węgierska Akademia Nauk 120 mln
Malta	67	0	27	n.d.		
Holandia	7.671	2.194	2.079	230	3,0	
Austria	8.777	1.496	1.795	n.d.		
Polska	26.474	5.496	5.545	252	1,0	wsparcie badań naukowych na uczelniach wyższych 520 mln, krajowe centra naukowo-badawcze 420 mln, zaawansowane badania medyczne 120 mln
Portugalia	6.646	1.320	1.413	210	3,2	
Rumunia	2.597	590	211	n.d.		
Słowenia	2.344	111	798	90	3,8	
Słowacja	2.891	556	1.042	n.d.		pożyczka SZRB na rzecz rozwoju MŚP i zatrudnienia młodych ludzi 15 mln
Finlandia	5.531	1.039	1.626	846	15,3	Infrastruktura edukacyjna w Helsinkach 300 mln Infrastruktura edukacyjna w Vantaa 140 mln
Szwecja	6.412	1.411	1.590	118	1,8	szpital w Helsingborgu 270 mln
Wielka Brytania	29.115	7.013	7.768	2.595	8,9	

Źródło: EIB statistical Report 2015

A.5: Partnerstwa publiczno-prywatne w obszarze edukacji finansowane przez EBI w latach 1998-2015

Rok	Kraj	Projekt	Kwota pożyczki udzielonej przez EBI (w mln EUR)
2015	Wielka Brytania	Program budowania szkół priorytetowych (PSBP) 260 szkół zostanie przebudowanych	
		PSBP – region North East	65
		PSBP – Hertfordshire, Luton i Reading	88
		PSBP – region North West	69
		PSBP – region Midlands	88
2014	Grecja	Szkoły w Attice (Bundles I and II) Zaprojektowanie, budowa i prowadzenie 24 nowych szkół w regionie Attyka w ramach umowy o partnerstwie zawartej na 27 lat; dwa osobne podprojekty PPP dotyczące odpowiednio 14 i 10 szkół	36
2013	Wielka Brytania	City of Glasgow College Zaprojektowanie, budowa i prowadzenie nowego kampusu City of Glasgow College, z wykorzystaniem modelu zamówień NPD (nienastawionych na osiągnięcie zysku)	95
2012	Irlandia	Szkoły w Irlandii (Bundle III) Budowa ośmiu szkół	50
2010	Irlandia	Szkoły w Irlandii Budowa 23 szkół ponadpodstawowych i czterech podstawowych	45
2010	Szwecja	New Karolinska University Hospital Oprócz poprawy dostępu do opieki zdrowotnej, bliższa współpraca pomiędzy Nya Karolinska Solna i Karolinska Institutet (uniwersytet medyczny) przyczynia się do realizacji celów UE w obszarze edukacji, badań, rozwoju i innowacji.	699
2009	Portugalia	Szpital Uniwersytecki w Bradze 30-letni projekt DBFM (projektowanie, budowa, finansowanie, utrzymanie) służy sfinansowaniu koncesji na budowę i funkcjonowanie nowego szpitala uniwersyteckiego	65
2009	Wielka Brytania	BSF Education Kredyt inwestycyjny dla angielskich partnerstw publiczno-prywatnych w obszarze edukacji, w ramach programu „Budowanie szkół przyszłości”	243
2008	Wielka Brytania	Szkoły w Dumfries i Galloway Budowa i remont dziesięciu szkół oraz świadczenie usług zarządzania obiektami	79
2007	Wielka Brytania	Szkoły w Newcastle Budowa i remont szkół	79
2006	Wielka Brytania	Szkoły w regionie Scottish Highland Utworzenie integracyjnych szkół podstawowych i ponadpodstawowych oraz placówki dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	88
2005	Wielka Brytania	Szkoły w Argyll Bute Remont 28 szkół podstawowych i średnich	81
2005	Wielka Brytania	Szkoły w North Lanarkshire, Szkocja Remont i prowadzenie trzech szkół średnich i 21 szkół podstawowych	103
2004	Wielka Brytania	Szkoły w Kornwalii Budowa, remont i prowadzenie jednej szkoły średniej oraz szesnastu szkół podstawowych	345
2003	Irlandia	National Maritime College Zaprojektowanie, budowa, finansowanie i prowadzenie nowej uczelni	29
2003	Irlandia	Szkoły w Irlandii Zaprojektowanie, budowa, finansowanie i prowadzenie szkół ponadpodstawowych	38
2003	Wielka Brytania	Szkoły w Rotherham Remont 17 (ostatecznie 15) szkół oraz zarządzanie nimi	70
2001	Wielka Brytania	Szkoły w Edynburgu Modernizacja i renowacja osiemnastu szkół (projekt, przebudowa, remont i	59

Rok	Kraj	Projekt	Kwota pożyczki udzielonej przez EBI (w mln EUR)
		usługi na rzecz szkół)	
2001	Wielka Brytania	Szkoły w Kirklees Remont i modernizacja dwudziestu szkół	40
2000	Wielka Brytania	Szkoły w Glasgow Remont 28 szkół ponadpodstawowych i jednej podstawowej	166
2000	Wielka Brytania	Szkoły w Sheffield Modernizacja sześciu szkół	46
1998	Wielka Brytania	Szkoły w Falkirk (Szkocja) Przebudowa pięciu szkół ponadpodstawowych oraz szkół specjalnych	56

Źródło: epec: PPPs financed by the European Investment Bank from 1990 to 2015, kwiecień 2016 r.